

Ὁρθόδοξος Ἐνημέρωσις

«Ἐντολὴ γὰρ Κυρίου μὴ σιωπᾶν ἐν καιρῷ κινδυνευούσης Πίστεως. Λάλει γὰρ, φησί, καὶ μὴ σιώπα... Διὰ τοῦτο καγὼ ὁ τάλας, δεδουκῶς τὸ Κριτήριον, λαλῶ».

(Ὁσ. Θεοδώρου Στουδίτου, PG 99, 1321)

ΙΗ΄ ΣΥΝΑΞΙΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΝΗΜΕΡΩΣΕΩΣ

Κυριακὴ τῆς Ὁρθοδοξίας

8/21.2.2010

Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΗΣ ΠΛΑΝΗΣ ΚΑΙ Η ΟΜΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΑΛΗΘΕΙΑΣ ΕΝ ΣΧΕΣΕΙ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΣΥΓΧΡΟΝΟ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΣΜΟ*

† Ἐπισκόπου Γαρδικίου Κλήμεντος
Γραμματέως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῶν Ἐνισταμένων

Θεοφιλέστατε Ἀναπληρωτὰ Πρόεδρε·

Θεοφιλέστατοι Ἀδελφοὶ Ἀρχιερεῖς·

Σεβαστοὶ Πατέρες καὶ Μητέρες·

Ἀγαπητοὶ ἐν Χριστῷ Ἀδελφοὶ καὶ Ἀδελφές·

Ἡ εὐχὴ τοῦ ἀσθενούντος Σεβασμιωτάτου Πατρός μας νὰ εἶναι μαζί μας!

ΜΕΡΟΣ Α΄.

α1. Ἕνα παράδειγμα: Ἅγιος Νικόδημος καὶ Λατῖνοι

Ο **ΑΓΙΟΣ** Νικόδημος ὁ Ἁγιορείτης, τοῦ ὁποίου τὴν ἐπέτειο τῶν 200 ἐτῶν ἀπὸ τῆς ὀσιακῆς κοιμήσεώς του ἐωρτάσαμε περίσω (†14.7.1809), διεκρίνετο γιὰ τὴν βαθειὰ του γνῶσι σὲ θέματα ἱερῶν Κανόνων καὶ Δογμάτων, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴν ἀνυποχώρητη υπέρσπισι τῆς αὐθεντίας τῶν Ἁγίων Πατέρων καὶ τοῦ κύρους τῆς ἱερᾶς Παραδόσεως τῆς Ὁρθοδόξου Πίστεώς μας. Ἐκτὸς τοῦ πλήθους τῶν

γραπτῶν του, τῶν στηλιτευτικῶν τῆς πλάνης καὶ τῆς αἰρέσεως, ἢ προφορικῆ Ἁγιορειτικῆ Παράδοσις διασώζει καὶ ἓνα ἄγνωστο περιστατικὸ τοῦ Βίου του:

Κάποτε, προσῆλθαν στὸ Ἅγιον Ὅρος Λατῖνοι ἀπεσταλμένοι, γιὰ Διάλογο ἐπὶ θεμάτων Πίστεως. Ἡ Ἱερὰ Κοινότης κάλεσε τότε τὸν ἀκουστὸ γιὰ τὴν ὁσιότητα καὶ ἐμβρίθειά του Μοναχὸ Νικόδημο, ὁ ὁποῖος ἐξ ὑπακοῆς προσῆλθε ρακενδύτης καὶ ἀνεπιμέλητος. Οἱ ὑψηλοὶ ἐπισκέπτες δυσαρεστήθηκαν ἀπὸ τὴν ἀτημέλητη ἐμφάνισί του, ἀλλὰ τοὺς ἐξήγησαν καθησυχαστικὰ ὅτι ὁ Ὅσιος ζοῦσε ἀσκητικά, ἐν ἐρημίᾳ καὶ ἐσχάτῃ πενίᾳ, καὶ δὲν διέθετε καλύτερη ἀμφίεσι. Ὅταν ὁμως ἄρχισε ἡ διαλογικὴ συζήτησις, οἱ συνομιλητὲς Λατῖνοι διέκριναν μὲ ἔκπληξι, κάτω ἀπὸ τὰ ράκη, τὴν ἀπαστράπτουσα διάνοια καὶ τὴν ἀκαταγώνιστη διαλεκτικὴ του δεινότητα. Ὁ Ἅγιος, χωρὶς ἰδιαίτερη δυσκολία, διέλυσε τὶς αἰρετικὰς δοξασίεις τῶν ἀντιπάλων του, μὲ σταθερότητα, ἠπιότητα, ἀποφασιστικότητα καὶ ἀνδρεία. Οἱ Παπικοὶ ἀναγκάσθηκαν νὰ σιωπήσουν ντροπιασμένοι καὶ νὰ τραποῦν εἰς ἄτακτον φυγὴν, ἀφοῦ μάλιστα ἐβεβαιώθησαν ὅτι ὑπῆρχε πλῆθος ἀμέτρητο σὰν τὸν Ἅγιο, καὶ ὅτι ὁ Ἅγιος, ὅπως τοὺς εἶπε, ἦταν ὁ τελευταῖος ἀπὸ ὄλους!... Ὁ ἔλεγχος τῆς Λατινικῆς πλάνης καὶ ἡ ὁμολογία τῆς Ὁρθοδόξου ἀληθείας διέλαμψαν γιὰ ἄλλη μία φορὰ...

α2. Ὁ Ἐλεγχος ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ

Στὴν Ἁγία Γραφὴ καὶ μάλιστα στὴν Καινὴ Διαθήκη, ὑπάρχουν ἐπανελημμένες προτροπὲς γιὰ ἔλεγχο τῶν παρεκκλίσεων ἀπὸ τὸν Νόμο καὶ τὸ Θέλημα τοῦ Θεοῦ¹. Ὅμως, ἀπὸ ποιούς γίνεται ὁ ἔλεγχος καὶ πῶς γίνεται αὐτός;

Ὁ ἔλεγχος ἀσκεῖται ἀπὸ κάθε μέλος τῆς Ἐκκλησίας, τὸ ὁποῖο διακρίνεται γιὰ τὴν εὐσυνειδησία του, τὴν ἔμπρακτῃ ἐφαρμογῇ τῶν Ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ, τὴν ἀγνότητα καὶ εἰλικρίνειά του, τὴν ἀντικειμενικότητα καὶ ἀπάθειά του. Ἀποτελεῖ μάλιστα πρῶτιστο καθῆκον τῶν Κληρικῶν τῆς Ἐκκλησίας, αὐτῶν ποὺ ἐτέθησαν ὡς «σκοποί»², οἱ ὁποῖοι ἐκτὸς ἀπὸ τὸ «ἔλεον»³ τῆς εὐσπλαγχνίας καὶ τῆς ἀγάπης, χρησιμοποιοῦν ὅταν χρειάζεται, μὲ διάκρισι καὶ φιλανθρωπία, καὶ τὸν «οἶνον»³ τῆς στιφότητος καὶ αὐστηρότητος. Οἱ δημοσίως μάλιστα παρεκτρεπόμενοι, δημοσίως καὶ ἐλέγχονται. Γιὰ τὸν λόγο αὐτό, ὁ θαρραλέος καὶ

ἀκατάβλητος ἀγωνιστὴς Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος πλήττει καὶ ἐλέγχει ἐκτρεπομένους κληρικούς, ἄρχοντας, πλουσίους, καὶ ἐν γένει ὅλους ὅσοι ἐκ τῶν πιστῶν ἀμαρτάνουν ἐξακολουθητικῶς καὶ ἀμετανοήτως. Ταύτοχρόνως δέ, δὲν ἐπιτρέπει στοὺς λαϊκοὺς νὰ κρίνουν καὶ νὰ ἐλέγχουν τοὺς Κληρικούς⁴ γιὰ προσωπικά τους πταίσματα. Ἀκόμη ὅμως καὶ ὁ αὐστηρὸς ἔλεγχος, πρέπει νὰ ἀσκῆται μὲ ἐπίγνωση, πόνο καὶ ἀγάπη, χωρὶς φανατισμὸ καὶ ἐμπάθεια, καὶ **νὰ ἀποβλέπη στὴν διόρθωση τοῦ ἀμαρτάνοντος καὶ ὄχι στὴν πικρὴ δίκη καὶ καταδίκη του**⁵.

Ὅπως καταλαβαίνουμε, ὁ ἔλεγχος δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀσκῆται ἀπὸ ὅλους μὲ βιασύνη καὶ εὐκολία. Ὅταν ὅμως πρόκειται γιὰ αἰρετικούς καὶ κακοδόξους, τότε τὰ πράγματα ἀλλάζουν. Ὅσοι νοθεύουν τὴν σωτηριώδη διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας, ἀποτελοῦν τὸν *μεγαλύτερο κίνδυνο* γιὰ τοὺς πιστοὺς, ὡς *ἐχθροὶ ὑπουργοὶ καὶ ἀρχικῶς ἐσωτερικοί*. Οἱ ὀρθοφρονοῦντες πρέπει νὰ εἶναι «ἔτοιμοι ἀεὶ πρὸς ἀπολογία παντὶ τῷ αἰτοῦντι περὶ τῆς ἐν ἡμῖν ἐλπίδος»⁶ καὶ νὰ ἐλέγχουν τοὺς ἀντιλέγοντας «τῇ ὑγιαινούσῃ διδασκαλίᾳ»⁷. Εἰδικῶς γιὰ τοὺς Κληρικούς αὐτὸ θεωρεῖται **ἐπιτακτικὸ καθήκον**. Ἡ σιωπὴ εἶναι κατάκριτη, ἔνοχη καὶ φέρει βαρύτατη εὐθύνη. Ἔνα ἀπὸ τὰ κύρια ἔργα τῶν Ποιμένων τῆς Ἐκκλησίας εἶναι τὸ **Ἀντι-αιρετικὸ**⁸.

Γι' αὐτὸ ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος προτρέπει: **«Μὴ σιγῶμεν, μηδὲ πρᾶεως φέρωμεν»** τὰ τῶν αἰρετικῶν, ἀλλὰ **«μετὰ παρησιίας τὴν πίστιν ὁμολογῶμεν»**⁹.

Ὅλοι εἴμεθα συνυπεύθυνοι γιὰ τὴν Πίστι τῆς Ἐκκλησίας, σὲ ὅλους μας ὁ Θεὸς ἐμπιστεύθηκε τὸν θησαυρὸ τῆς Ἀληθείας καὶ οὐδεὶς ἐξαιρεῖται ἀπὸ τὴν ἀποφασιστικὴν υπεράσπισιν τῆς Ὁρθοδοξίας. Οὐδεὶς δύναται νὰ δηλώσῃ ἀναρμοδιότητα, ἄγνοια καὶ ἀναξιότητα. Ὅταν ὁ λόγος εἶναι περὶ Πίστεως, ὅπως τονίζει ἐκφραστικώτατα ὁ μέγας Ὁμολογητὴς Ἅγιος Θεόδωρος ὁ Στουδίτης, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ προβάλλῃ κανεὶς τὴν δικαιολογία, *καὶ ποιός εἶμαι ἐγώ; Ἱερεὺς, ἄρχων, στρατιώτης, γεωργὸς ἢ πένης, καὶ ἄρα οὐδεὶς λόγος καὶ φροντίδα μου ἀρμόζει ἐπὶ τοῦ προκειμένου!* **«Οὐά, οἱ λίθοι κράζουσι καὶ σὺ σιωπηλὸς καὶ ἄφροντις;»**¹⁰...

Σὲ περίοδο αἰρετικοῦ σάλου, ὀφείλουν νὰ διαγωνίζωνται ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας ὄχι μόνον ὅσοι προέχουν σὲ βαθμὸ καὶ σὲ γνώσει, ἀλλὰ ἀκόμη καὶ ὅσοι ἐπέχουν **«τάξιν μαθητοῦ»**¹¹!...

Καὶ τὸ «μὴ κρίνετε, ἵνα μὴ κριθῆτε»¹² τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου πῶς συνδυάζεται μετὰ τὰ ἀνωτέρω; θὰ μπορούσε νὰ ἐρωτήσῃ κάποιος. Ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος ἔχει ἔτοιμη τὴν ἀπάντησι: ἡ ἐντολὴ αὕτη τοῦ Κυρίου ἰχύει ὅταν ὁ λόγος εἶναι **«περὶ βίου, οὐ περὶ πίστεως»**¹³! (*ἀφορᾶ τὰ προσωπικὰ πταίσματα, ὄχι τὰ τῆς πίστεως*)

Πρέπει ἐδῶ νὰ τονισθῇ, ὅτι ὁ ἀντι-αιρετικὸς ἀγώνας στρέφεται κατὰ τοῦ ψεύδους καὶ τῆς πλάνης, ὄχι ἐναντίον τοῦ αἰρετικοῦ ὡς ἀνθρώπου. Καὶ πάλιν ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος εἶναι σαφέστατος: **«τῷ λόγῳ διώκω, οὐ τὸν αἰρετικόν, ἀλλὰ τὴν αἵρεσιν, οὐ τὸν ἄνθρωπον ἀποστρέφομαι, ἀλλὰ τὴν πλάνην μισῶ»**¹⁴. **«Τὰ αἰρετικὰ δόγματα, τὰ παρ' ὧν παρελάβομεν, ἀναθεματίζουν χρῆ, καὶ τὰ ἀσεβῆ δόγματα ἐλέγχειν, πᾶσαν δὲ φειδῶ ἀνθρώπων ποιεῖσθαι, καὶ εὐχεσθε ὑπὲρ τῆς αὐτῶν σωτηρίας»**¹⁵.

Αὕτη εἶναι ἡ ὑγιῆς στάσις καὶ ἀντιμετώπισις αἰρέσεως καὶ αἰρετικῶν, χωρὶς ἴχνος μισαλλοδοξίας, φανατισμοῦ καὶ μισανθρωπίας. Οὐδεὶς ἐπιθυμεῖ τὸν θάνατο τοῦ ἁμαρτωλοῦ ἢ τὴν βίαιη σωματικὴ τιμωρία του! Αὐτὰ ἀποτελοῦσαν ἀπὸ παλαιά, καὶ ἀποτελοῦν δυστυχῶς ἀκόμη καὶ σήμερα, προσφιλεῖς μεθόδους καὶ πρακτικὲς τῶν αἰρετικῶν καὶ φιλαίρετικῶν κατὰ τῶν ἀγωνιστῶν Ὁρθοδόξων!...

Ἐπίσης, ὀφείλομε νὰ τονίσουμε ὅτι σύμφωνα πρὸς τὴν Ἀποστολικὴ καὶ Πατερικὴ ἀντίληψι, ἡ προσπάθεια μεταστροφῆς τοῦ ἀμετανοήτου αἰρετικοῦ παύει **«μετὰ μίαν καὶ δευτέραν νοουθεσίαν»**¹⁶. Ἄν διαγνωσθῇ ὅτι ὁ αἰρετικὸς νοσεῖ ἀνίατα, παραιτούμεθα τῆς προσπαθείας γιὰ νὰ ἀποφύγουμε τὴν ἄκαρπη ἀπεραντολογία, ἐφ' ὅσον πλέον αὐτὸς εἶναι **«αὐτοκατάκριτος»**.

Σὲ κάθε πάντως περίπτωσι, ἡ συζήτησι μετὰ τοὺς ἑτεροδόξους πρέπει νὰ γίνεται μετὰ ἀφιλόνηκο πνεῦμα πραότητος καὶ εἰρήνης καὶ νὰ συνοδεύεται ἀπὸ προσευχὴ καὶ ἔργα ἀγαθὰ¹⁷.

Ὁ ἔλεγχος ὑπὲρ τῆς Ἀληθείας εἶναι βέβαιον ὅτι ἐγείρει *ἀντιδράσεις*, ἰδίως μάλιστα ὅταν οἱ κακόδοξοι διαθέτουν τὰ κατὰ κόσμον μέσα καὶ τὴν ἰσχύν. Ἐνώπιον τοῦ ἐνδεχομένου ἀκόμη καὶ τοῦ μαρτυρίου, ἀπαιτεῖται ἀκράδαντη πίστι στὴν δύναμι τῆς Ἀληθείας καὶ θυσιαστικὴ διάθεσι. Στὶς δυσκολίες, ὅταν τὰ ἀνθρώπινα μέσα δὲν τελεσφοροῦν, προσφεύγουμε στὸν Θεὸ διὰ τῆς **Προσευχῆς**, ὥστε Ἐκεῖνος νὰ ἐπενεργήσῃ ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας Του καὶ τῶν δούλων Του¹⁸.

α3. Ἡ Ὁμολογία τῆς Ἀληθείας

Κατὰ τὴν ἀντιμετώπισι τῶν αἰρέσεων, ἐκτὸς ἀπὸ τὸν ἔλεγχον τῆς πλάνης καὶ τῆς κακοδοξίας, εἶναι ἀπαραίτητη καὶ ἡ καλὴ καὶ σωτήρια Ὁμολογία τῆς Ἀληθείας τῆς Πίστεως. Ἐπομένως, μόνον ἐν Ὁμολογίᾳ δύναται νὰ ἀσκηθῇ ἀληθινὸς ἔλεγχος.

Σὲ καιρὸ «οἰκουμενικῆς ἀταξίας», ὅταν ἀκόμη καὶ οἱ ἡγέτες τῶν Τοπικῶν Ἐκκλησιῶν δὲν ἐκφράζουν τὴν Πίστιν τῆς Ἀληθείας, ἀλλὰ συμφωνοῦν μεταξύ τους στὴν κακοδοξία, τὴν *Καθολικότητα τῆς Ἐκκλησίας διασώζουν μόνον ὅσοι διακρατοῦν τὴν «ὄρθρην καὶ σωτήριον Ὁμολογίαν»*. Γιὰ τὸν λόγο αὐτό, ὁ Ἅγιος Μάξιμος ὁ Ὁμολογητὴς βεβαιώνει μὲ ἔμφασι ὅτι «πᾶς ἄνθρωπος **ἀγιάζεται** διὰ τῆς ἀκριβοῦς Ὁμολογίας τῆς Πίστεως»¹⁹.

Δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ὑπάρξῃ ἀποσιώπησις τῆς Ὁμολογίας τῆς Ἀληθείας, προκειμένου νὰ ἐπιτευχθῇ ἡ εἰρήνη καὶ ἡ ὁμόνοια μὲ τοὺς πολλούς. Ὅταν σὲ ἐγειρόμενα δογματικὰ θέματα τὸ ἀληθεῦς μέρος σιγήσῃ ἀπὸ ἀδράνεια, δειλία ἢ ἀπειλή, τότε εἶναι καὶ αὐτὸ συνένοχο μὲ τὸ σφαλλόμενον. «Ἡ σιγὴ τῶν λόγων, ἀναίρεσις τῶν λόγων ἐστίν», διακηρύσσει ὁ Ἅγιος Μάξιμος, διότι «ὁ μὴ λαλούμενος λόγος, οὐδ' ὄλως ἐστίν»¹⁹. Ἡ Ὁμολογία τῆς Ἀληθείας δὲν περιορίζεται μόνον ἐντὸς τῆς καρδιᾶς τοῦ ἀνθρώπου· πρέπει ὅπωςδήποτε καὶ νὰ ἐξωτερικεῖται: «Οὐ περιώρισεν ὁ Θεὸς τῇ καρδίᾳ τὴν ὅλην σωτηρίαν, εἰπὼν· ὁ ὁμολογῶν με ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὁμολογήσω αὐτὸν ἔμπροσθεν τοῦ Πατρὸς μου ἐν τοῖς οὐρανοῖς [Ματθ. ι' 32]. Καὶ ὁ θεῖος Ἀπόστολος διδάσκει λέγων· καρδιά μὲν πιστεύεται εἰς δικαιοσύνην, στόματι δὲ ὁμολογεῖται εἰς σωτηρίαν [Ρωμ. ι' 10]»²⁰.

Καὶ ἂν ἡ Ὁμολογία λυπήσῃ τοὺς περισσότερους ἀνθρώπους; Ὁ Ἅγιος Μάξιμος εἶναι καὶ πάλι ἀφοπλιστικός: «**οὐ δύναμαι λυπήσαι τὸν Θεὸν σιωπῶν, ἅπερ αὐτὸς λαλεῖσθαι καὶ ὁμολογεῖσθαι προσέταξεν**»²¹. «Ὁ ἅγιος Μάξιμος οὐδέποτε συγκατετέθη εἰς τοιαύτην (θεωρουμένην ὡς) οἰκονομίαν· οἰκονομία εἰς βάρος τοῦ δόγματος τῆς Ἐκκλησίας δὲν νοεῖται· μᾶλλον δὲ εἶναι καταδικαστέα»²².

α4. Ἡ ἐκκοπή τῶν Λατίνων

Αὕτη ἡ ἀταλάντευτη στάσις διαπερνᾷ ὅλον τὸν ἔνδοξον καὶ ταυτόχρονα μαρτυρικὸν ἱστορικὸν βίον τῆς ἁγίας Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία

δοκιμάσθηκε, δοκιμάζεται και θα δοκιμάζεται από τις αιρέσεις, ώστε να γίνονται φανεροί οι δόκιμοι²³.

Όταν τὸ ἔτος 807-808 δύο Βενεδικτῖνοι Μοναχοὶ ἐκ τῆς Δύσεως ἔψαλαν στὰ Ἱεροσόλυμα τὸ Σύμβολο τῆς Πίστεως μὲ τὴν προσθήκη τοῦ Filioque, δηλαδὴ τὴν κακοδοξία ὅτι τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ἐκπορεύεται αἰωνίως ὄχι μόνον ἐκ τοῦ Πατρὸς, ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ, τότε ἠγέρθησαν ἀμέσως ἀντιδράσεις ἐκ μέρους τῶν Μοναχῶν τῆς Μονῆς τοῦ Ἁγίου Σάββα τοῦ Ἠγιασμένου. Οἱ Ὁρθόδοξοι Μοναχοὶ ἔσπευσαν νὰ χαρακτηρίσουν ὡς Αἰρετικούς τοὺς τολμήσαντας τὴν εἰσαγωγή τῆς ἀσεβοῦς προσθήκης. Ἡ ἐλεγκτικὴ καὶ ὁμολογιακὴ αὐτὴ ἀντίδρασις εἶχε διττὸ ἀποτέλεσμα στὴν Δύσι: ἀφ' ἑνὸς μὲν νὰ συγκληθῆ σύνοδος ὑπὲρ τοῦ Filioque ἀπὸ τὸν Βασιλέα τῶν Φράγκων Κάρολο τὸν Μέγα, ἀφ' ἑτέρου δὲ ὁ Πάπας Λέοντας ὁ Γ' νὰ προβῆ ὀρθότατα σὲ καταδίκη τοῦ Filioque καὶ νὰ ἀναρτήσῃ εἰς ἀνάμνησιν καὶ προφύλαξιν δύο ἀργυρὲς πλάκες στὸν Ναὸ τοῦ Ἁγίου Πέτρου στὴν Ρώμη, οἱ ὁποῖες περιεῖχαν τὸ Σύμβολο τῆς Πίστεως ἀκαινοτόμητο, δηλαδὴ ἄνευ τῆς προσθήκης τοῦ Filioque²⁴.

Εἶναι γνωστὰ τὰ γεγονότα, τὰ ὁποῖα ὠδήγησαν στὴν σύγκλησι τῆς περιφήμου Μεγάλης Συνόδου τοῦ ἔτους 879-880 στὴν Κωνσταντινούπολι, ἐπὶ Μ. Φωτίου, τῆς θεωρουμένης καὶ ὡς Ἡ' Οἰκουμενικῆς ἀπὸ τὴν Συνειδησι τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Κατ' αὐτὴν, ἡ Λατινικὴ κακοδοξία τοῦ Filioque καταδικάσθηκε, ὡς ἐπίσης καὶ τὸ λεγόμενο Πρωτεῖο δικαιοδοσίας τοῦ Πάπα Ρώμης ἐφ' ὅλης τῆς Ἐκκλησίας²⁵.

Ἡ ἔκπτωσις ὁμῶς τῶν Δυτικῶν, μὲ τὴν υἱοθέτησι τῶν ὡς ἄνω καταδικασθέντων κακοδοξιῶν ὑπὸ τῆς Ἀδιαιρέτου Ἐκκλησίας, ὠλοκληρώθηκε τὸν ΙΑ' αἰ. διὰ τῶν γνωστῶν ἀναθεματισμῶν. Ἐκτοτε ἡ τοποθέτησις τῶν Ὁρθοδόξων ἐναντί τους, μετὰ μάλιστα καὶ τὰ τραγικὰ γεγονότα τῶν Σταυροφοριῶν, ἦταν ἀστασίαστη: ἐθεωροῦντο **ἑτερόδοξοι** καὶ **αἰρετικοί**.

Οἱ Ἁγιορεῖται Μοναχοὶ ἔγραφαν χαρακτηριστικὰ στὸν λατινόφρονα Αὐτοκράτορα Μιχαὴλ Ἡ' Παλαιολόγο κατὰ τὸ δεύτερο ἥμισυ τοῦ ΙΓ' αἰ.: «Αὐτοὶ (οἱ Λατῖνοι)... δὲν ἄφησαν ἄθικτο καὶ ἀπαραχάρακτο κανένα ἀπὸ τὰ κυριώτερα σημεῖα τῆς Πίστεως. Γι' αὐτό, ὄχι μόνον ἀποκόπτονται ἀπὸ τὸ Σῶμα τοῦ Χριστοῦ, ἀλλὰ παραδίδονται καὶ στὸν σατανᾶ κατὰ τὸ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου: “Εἴ τις εὐαγγελίζεται ὑμᾶς παρ' ὃ παρελάβετε...

ἀνάθεμα ἔστω» [Γαλ. α΄ 8]... Πῶς εἶναι λοιπὸν νόμιμο... νὰ ἐνωθοῦμε με ἐκείνους,... ἐφ' ὅσον παραμένουν στὶς αἱρέσεις τους; Ἐὰν τὸ δεχθοῦμε αὐτό, ἀνατρέπουμε με μιᾶς τὰ πάντα καὶ καταργοῦμε τὴν Ὁρθοδοξία»²⁶.

Ὁ Ὁμολογητὴς Ἅγιος Μελέτιος ὁ Γαλησιώτης, τοῦ ὁποῦ οἱ Λατινὸφρονες ἀπέκοψαν τὴν γλῶσσα, γράφει χαρακτηριστικὰ καὶ εὐρυθμὰ στὴν Ἀλφαβηταλφάβητό του: «... ὅτι κἂν λέγωσι τινὲς τῶν καθ' ἡμᾶς ποιμένων/ ἐξ ἀμαθείας τῶν Γραφῶν ἢ καθ' ἑτέρους τρόπους/ ὡς Ἱταλῶν τὰ σφάλματα βραχύτατα τυγχάνει,/ ὡς οὐκ εἰσὶν αἰρετικοὶ μηδ' ἀποκεκομμένοι/ τοῦ τῶν πιστῶν συστήματος ἕκ τινος τῶν Ἁγίων/ οὐδὲ τὸ τούτοις κοινωνεῖν σφάλμα ψυχῆς καὶ θλάβη,/ ψευδῶς φασι, κακῶς φασι, μακρὰν τῆς ἀληθείας.../ Πᾶς τῶν Πατέρων ὁ χορὸς αὐτοὺς καταδικάζει,/ Αἰρετικοῖς συντάττεται καὶ σύμπας ὁ Λατῖνοις/ συγκοινωνῶν μεμέρισται Χριστοῦ καὶ τῶν Ἁγίων»²⁷.

α5. Ὁ Ἅγιος Συμεὼν Θεσσαλονίκης

περὶ τῆς Αἱρέσεως τῶν Λατίνων

Ἐπειδὴ ἄλλοτε εἶχαμε ἀσχοληθῆ με τὴν στάσι τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ ἔναντι τῶν Λατίνων²⁸, στὴν παροῦσα Εἰσήγησί μας θὰ στραφοῦμε σὲ μία ἄλλη μεγάλη Πατερικὴ μορφή, στὸν Παλαμικὸ καὶ Ἑσυχαστὴ Δογματικὸ-Λειτουργικὸ-Μυσταγωγικὸ Θεολόγο Ἅγιο Συμεὼν Ἀρχιεπίσκοπο Θεσσαλονίκης (†1429), γιὰ νὰ παρακολουθήσουμε ἐπιγραμματικὰ τὴν ὀδηγητικὴ τοποθέτησί του ἔναντι τῆς Λατινικῆς Αἱρέσεως, ἀλλὰ καὶ ἔναντι τῶν Μονοθεϊστικῶν θρησκευμάτων τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ καὶ τοῦ Ἰσλαμισμοῦ.

Ὁ Ἅγιος Συμεὼν πιστεύει ἀπόλυτα, ὅτι ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία «διασώζει, ἐκφράζει καὶ βιώνει τὴν ἀλήθεια τῆς ἀρχαίας ἀδιαίρετης Ἐκκλησίας. Τὸ θεμελιώδες κριτήριό ποὺ προσδιορίζει αὐτὴ τὴν ἀλήθεια εἶναι ἡ (Ἁγία) Γραφή καὶ οἱ ἀποφάσεις τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων. Οἱ Σύνοδοι αὐτὲς συνέθεσαν καὶ ἐπικύρωσαν τὸ Σύμβολο, τὸ ὁποῖο ἡ Λατινικὴ Ἐκκλησία παραχάραξε προσθέτοντας τὸ Filioque»²⁹.

Καὶ ποιά ἦταν ἡ αἰτία ἐκτροπῆς τῶν Λατίνων; Ἡ ὑπερηφάνια καὶ ἡ οἷησις, λέγει ἀνεπιφύλακτα ὁ Ἅγιος Συμεὼν³⁰. Οἱ Λατῖνοι ἐζήλευσαν τὴν θύραθεν σοφία καὶ θεώρησαν ὅτι εἶναι σοφώτεροι ἀπὸ τοὺς Ἀνατολικούς Ἀδελφούς τους. Ἐδῶ ἔγκειται ἡ ρίζα ὅλων τῶν πτώσεων

καὶ τῶν κακοδοξιῶν: πίστις καὶ ἐμπιστοσύνη στὴν ἀνθρώπινη γνῶσι, φυσίωσις, ἔλλειψις ταπεινώσεως καὶ ἀγάπης.

Οἱ κακοδοξίες τῶν Παπικῶν συνοψίζονται κατὰ τὸν Ἅγιο Συμεὼν σὲ τρεῖς κύριες κατηγορίες: **α) δογματικές, β) λειτουργικές, καὶ γ) ἠθικές**³¹.

- Στὶς *δογματικές* κακοδοξίες περιλαμβάνονται: τὸ Filioque καὶ ἡ αὐθαίρετη προσθήκη του στὸ Σύμβολο τῆς Πίστεως, τὸ Πρωτεῖο τοῦ Πάπα, τὸ λεγόμενο Καθαρτήριο Πῦρ, ἡ ἄρνησις διακρίσεως μεταξὺ Οὐσίας καὶ Ἐνεργειῶν στὸν Θεό, ὡς καὶ ἡ θεώρησις κτιστῶν ἐνεργειῶν στὸν Θεὸ γιὰ τὴν σχέσι του μὲ τὸν κόσμον καὶ τὸν ἄνθρωπον.

- Στὶς *λειτουργικές* κακοδοξίες περιλαμβάνονται: ἡ τέλεσι τοῦ Μυστηρίου τοῦ Βαπτίσματος ὄχι διὰ τριῶν πλήρων καταδύσεων, ἀλλὰ διὰ ἐπιχύσεως, ἡ χωριστὴ τέλεσι τοῦ Χρίσματος, ἡ μὴ παροχὴ Θ. Κοινωνίας στὰ βρέφη, ἡ χρῆσις Ἄζυμου Ἄρτου στὴν Θ. Εὐχαριστία, ὁ Καθαγιασμὸς τῶν Δώρων στὴν Θ. Λειτουργία ὄχι διὰ ἐπικλήσεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἀλλὰ διὰ τῆς ἐκφωνήσεως καὶ μόνον τῶν Ἰδρυτικῶν λόγων τοῦ Κυρίου, ἡ μὴ μετάδοσις Ἁγίου Αἵματος στοὺς πιστοὺς, ἡ χειροτονία διὰ Χρίσεως, ἡ παροχὴ Εὐχελαίου μόνον στοὺς ἐτοιμοθανάτους, ἡ διάσπασις τοῦ ἐνὸς Μοναχικοῦ Σχήματος σὲ πολλὰ, ἡ κατάλυσις τῆς νηστείας τῆς Τετάρτης καὶ Παρασκευῆς καὶ ἡ καθιέρωσις νηστείας τοῦ Σαββάτου, ἡ ἄδεια νὰ ὑπανδρεύωνται πατέρας καὶ υἱὸς μητέρα καὶ κόρη, ὡς ἐπίσης καὶ δύο ἀδελφοί, δύο ἀδελφές.

- Στὶς *ἠθικές* κακοδοξίες περιλαμβάνονται: ἡ ἀσύδοτη διάδοσις καὶ ἐπιτέλεσι τῆς πορνείας μεταξὺ τῶν κληρικῶν, μοναχῶν καὶ λαϊκῶν, τὴν ὁποῖαν θεωροῦν σχεδὸν ἀκατηγόρητη καὶ δὲν τὴν συμπεριλαμβάνουν στὰ κωλύματα τῆς Ἱερωσύνης, τὸ ξύρισμα τῶν γενείων τῶν κληρικῶν, ἡ βρώσις πνικτῶν, ἡ καύχησις γιὰ εὐημερία καὶ κατὰ κόσμον πρόοδο καὶ κυριαρχία τους ὡς δεῖγμα δῆθεν εὐνοίας τοῦ Θεοῦ γιὰ τὴν ὀρθότητα καὶ θεοσεβεία τους.

- Ἐπίσης, στὶς ἱερὲς τέχνες τῆς Ἐκκλησίας (εἰκονογραφία, ἀρχιτεκτονικὴ, μουσικὴ κλπ.) ἀνέπτυξαν ἄλλη ἄποψις καὶ πρακτικὴ, δηλαδὴ φυσιοκρατικὴ, ἐγκόσμια καὶ ἀπνευμάτιστη.

α6. Ὁ Ἅγιος Συμεὼν Θεσσαλονίκης περὶ τοῦ Πρωτείου τοῦ Πάπα

Ἄπο καθαρὰ πρακτικὴ ἄποψις, λόγῳ ἐλλείψεως χρόνου, θὰ ἐστιάσουμε τὴν προσοχή μας μόνον στὸ φλέγον θέμα, τότε καὶ σήμερα, τοῦ **Πρωτείου τοῦ Πάπα**.

Ὁ Ἅγιος Συμεὼν διευκρινίζει, ὅτι «δὲν εἶναι ἀναγκαῖο νὰ ἀντιλέγουμε στὸν ἰσχυρισμὸ τῶν Λατίνων ὅτι ὁ Ἐπίσκοπος Ρώμης εἶναι πρῶτος, διότι αὐτὸ δὲν βλάπτει τὴν Ἐκκλησία. Ἄς μᾶς δεῖξουν μόνο ὅτι αὐτὸς ἀκολουθεῖ **τὴν Πίστι τοῦ Πέτρου** καὶ τῶν διαδόχων του καὶ τότε ἄς ἔχη ὅλα τὰ προνόμια τοῦ Πέτρου καὶ ἄς εἶναι πρῶτος καὶ κορυφή καὶ κεφαλὴ ὄλων καὶ ἀνώτερος (ἄκρος) ἀρχιερεὺς»³². Ἄν ὁ Πάπας ἀσπαστῇ τὴν Πίστι τῶν Ὁρθοδόξων προκατόχων του, «θὰ εἶναι ἀποστολικὸς ἀρχιερέας καὶ πρῶτος ἔναντι ὄλων τῶν ἄλλων καὶ θὰ ὑπαχθοῦμε σὲ αὐτόν... **Ἄν ὅμως δὲν εἶναι διάδοχος ἐκείνων τῶν Ἁγίων στὴν πίστι, δὲν εἶναι οὔτε ὡς πρὸς τὸν θρόνο. Καὶ ὄχι μόνο δὲν εἶναι οὔτε ἀποστολικὸς οὔτε πρῶτος οὔτε πατέρας, ἀλλὰ εἶναι καὶ ἀντίθετος σὲ αὐτοὺς καὶ διαφθορέας καὶ ἐχθρὸς τῶν Ἀποστόλων**»³³.

Ἀντίθετα, ὁ Ἅγιος Συμεὼν ἐπαινεῖ τὴν Ἐκκλησία τῆς Κωνσταντινουπόλεως, διότι οἱ Παραδόσεις της θεσπίστηκαν ὄχι ἀπὸ ἓναν Ἀρχιερέα, ἀλλὰ ἀπὸ Σύνοδο Ἀρχιερέων ἀπὸ ὅλο τὸν κόσμο. Αὐτὸ ἀποτελεῖ τὴν **ὄντως ἀποστολικὴ πρακτικὴ**, διότι οὔτε ὁ Ἀπόστολος Πέτρος οὔτε κανεὶς ἄλλος ἀπεφάσιζε μόνος του, ὅπως φαίνεται καθαρὰ μέσα στὴν Καινὴ Διαθήκη, παρὰ ἀπὸ κοινοῦ μαζί μὲ τοὺς ἄλλους³⁴. Ὁ Ἅγιος ἀρνεῖται ἐπίσης τὴν λατινικὴ ἀρχὴ ὅτι «ἡ πρώτη ἔδρα δὲν κρίνεται ὑπὸ οὐδενός», διότι ἀκόμη καὶ ὁ Πατριάρχης κρίνεται «ὑπὸ τῆς μεγάλης Συνόδου»³⁵. Ἡ ἀνωτάτη αὐθεντία στὴν Ἐκκλησία ἀνήκει στὴν Σύνοδο καὶ ἀκόμη καὶ ὁ Πατριάρχης ὑπόκειται εἰς αὐτήν.

Τὸ δυτικὸ δόγμα τοῦ Ἀλαθήτου τοῦ Πάπα καὶ ὄχι ἀπλῶς τῆς Ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας, ἀποτελεῖ προῖον τοῦ Λατινικοῦ Μεσαίωνα καὶ ὄχι τῆς Ἀδριαρέτου Ἐκκλησίας τῆς πρώτης χιλιετίας³⁶. Ὁ δὲ Ἅγιος Συμεὼν βεβαιώνει μὲ ἔμφασι, ὅτι οἱ Πάπες ὄχι μόνον δὲν εἶναι ἀλάθητοι, ἀλλὰ μάλιστα εἶναι αἰρετικοὶ³⁷.

Ὁ Ἅγιος Συμεὼν λοιπόν, ὡς ἄριστος ἐκφραστὴς τῆς Ὁρθοδοξίας, ἀποδέχεται ἓνα εἶδος Πρωτείου τοῦ Πάπα (ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ Ἀλάθητο!), ἐρμηνευμένο ὅμως μὲ βάσι τὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησιολογία, δηλαδὴ *ὄχι πρωτεῖο παγκοσμίου δικαιοδοσίας, οὔτε ὑπονομευτικὸ τῆς Συνοδικότητος τῆς Ἐκκλησίας*³⁸.

Ὁ ἔλεγχος καὶ ἡ ὁμολογία τοῦ Ἁγίου Συμεὼν ἀποβλέπουν σὲ κάτι πολὺ μεγάλο καὶ ἱερό: στὴν **Μετάνοια** τῶν Λατίνων! Ἄν οἱ Λατῖνοι, ὅπως ὁ Πέτρος, ὁ ὁποῖος ἀρνήθηκε τὸν Χριστὸ καὶ ἐπανόρθωσε τὴν

ἄρνησί του, **μετανοήσουν** καὶ **ἐπιστρέψουν** στὴν Ὁρθόδοξη Πίστι, τότε καὶ μόνον θὰ καταστοῦν ἱκανοὶ νὰ στηρίξουν τοὺς ἀδελφούς τους, ὡς πρωτοκάθεδροι πλέον στὴν τιμὴ καὶ τὴν ἀγάπη³⁹.

Στὴν Πατερικὴ σκέψι δὲν ἐμφιλοχωρεῖ κανενὸς εἶδους οἰκουμενιστικὴ συγχώνευσι, κοινωνία ἢ οἰκονομία. Ἡ σωτηρία τῶν αἰρετικῶν ἔγκειται στὴν ἐν μετανοίᾳ ἐπιστροφή τους στὴν Ἀλήθεια τῆς Ὁρθοδοξίας, ἀπὸ ὅπου ἐξέπεσαν.

α7. Ὁ Ἅγιος Συμεὼν Θεσσαλονίκης

περὶ Ἰουδαϊσμοῦ καὶ Ἰσλαμισμοῦ

Πῶς ὅμως ὁ Ἅγιος Συμεὼν, ὡς αὐθεντικὸς ἐκφραστὴς τοῦ Πατερικοῦ πνεύματος τῆς Ὁρθοδοξίας, βλέπει τὰ δύο μονοθεϊστικὰ θρησκευματα Ἰουδαϊσμό καὶ Ἰσλαμισμό;

Ὁ **Ἰουδαϊσμός** ἀπορρίπτει τὴν πίστι σὲ Τριαδικὸ Θεό, ἐνῶ ἡ Τριαδικότης τοῦ Θεοῦ προκηρύσσεται⁴⁰, ἔστω καὶ κάπως συνεσκιασμένα⁴¹, στὴν Παλαιὰ Διαθήκη. Σὲ αὐτὴν προτυπώνονται τὰ Θαύματα, ἡ Ἀναμαρτησία καὶ τὸ Πάθος τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἀλλὰ καὶ ὅλα ὅσα συμβαίνουν στὴν ἐποχὴ τῆς Χάριτος⁴². Στὴν ζωὴ, τὴν λατρεία καὶ στὰ Μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας ὅλα γίνονται μὲ πνευματικὸ τρόπο, ἐπιτελοῦνται Θαύματα στὸ Ὄνομα τοῦ Χριστοῦ γιὰ τὴν λύτρωσι τῶν ἀνθρώπων ἀπὸ τὴν κυριαρχία τῆς ἁμαρτίας, τοῦ διαβόλου καὶ τοῦ θανάτου, καὶ ἀσκοῦνται οἱ ἀρετὲς ἀπὸ τοὺς πιστοὺς Χριστιανούς⁴³.

Ὁ Ἅγιος Συμεὼν **διακρίνει** τὸν Ἰουδαϊσμό ἀπὸ τὴν Παλαιὰ Διαθήκη. Διότι αὐτὴ εἶναι ἡ Βίβλος τῆς Ἐκκλησίας καὶ παραπέμπει στὴν Καινὴ Διαθήκη, στὸ δόγμα τῆς Ἁγίας Τριάδος, στὸν Κύριο Ἰησοῦ Χριστὸ κλπ. Ὁ Ἰουδαϊσμός δὲν εἶναι ἡ θρησκεία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ἀλλὰ μία *ψευδοθρησκεία*, ἡ ὁποία θεμελιώνεται στὴν **ἐσφαλμένη ἐρμηνεία** τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης⁴⁴.

Ὡς πρὸς τὸ **Ἰσλάμ**, ὁ Ἅγιος Συμεὼν ἀσχολεῖται ἀρκετὰ ἐκτενῶς⁴⁵. Περιγράφει τὸν Μωάμεθ, ὁ ὁποῖος θεωρεῖται ὡς ὁ μεγάλος προφήτης τοῦ Ἰσλάμ, μὲ τὰ μελανώτερα χρώματα. Τὸ Ἰσλάμ ἀρνεῖται ἐπίσης τὸ δόγμα τῆς Ἁγίας Τριάδος. Ἡ ἄρνησις τοῦ Υἱοῦ σημαίνει ἄρνησι τοῦ Πατρός, ἐνῶ ἡ ἄρνησις τῆς Ἁγίας Τριάδος σημαίνει ἄρνησι τοῦ μόνο ἀληθινοῦ Θεοῦ. Ἄλλωστε στὸ Ἰσλάμ ὁ Κύριός μας Ἰησοῦς Χριστὸς θεωρεῖται μὲν μεγάλος προφήτης, ὄχι ὅμως καὶ Θεός. Γιὰ τὸν λόγο

αυτό, οί όπαδοί του Ἰσλάμ χαρακτηρίζονται ώς ἄθεοι καί «έθνικοί» καί θεωροῦνται συγγενεῖς ώς πρός τήν ἀπιστία καί τήν θεομαχία μέ τούς Ἰουδαίους⁴⁶.

Ἦς πρός τὸ χονδροειδές γνωστὸ καί πρόχειρο ἐπιχείρημα τῶν Μουσουλμάνων ἐναντίον τοῦ Χριστιανισμοῦ, ὅτι ἐὰν ὁ Θεὸς ἔχη Υἱὸ θὰ πρέπει νὰ ἔχη καί γυναῖκα, ὁ Ἅγιος ἀπαντᾷ ὅτι αὐτὸ δὲν ἰσχύει, διότι τόσο ὁ Πατέρας ὅσο καί ὁ Υἱὸς εἶναι αἴυλοι καί ἀσώματοι⁴⁷.

Ὁ Ἅγιος κρίνει αὐστηρὰ καί τήν ἰσλαμικὴ ἠθική, τήν ὁποῖαν ἀποκαλεῖ ἀνομία καί «ἀσελγείας πλήρωμα»⁴⁸. Ἐπικρίνει τήν πολυγαμία καί ἄλλες ἀσελγεῖς πράξεις καί ἀντιπαραθέτει ἐναντι τούτων τήν παρθενία καί τήν μονογαμία τῶν Χριστιανῶν, ώς ἀπόδειξι ἀνωτερότητος τοῦ Χριστιανισμοῦ. Θεωρεῖ δὲ ἰδιαίτερα ἀποτρόπαιο τὸ γεγονός, ὅτι τὸ Ἰσλάμ φαντάζεται ἀκόμη καί τὸν παράδεισο ώς τόπον ὅπου θὰ κυριαρχοῦν τὰ σαρκικὰ πάθη⁴⁹.

Ἐπίσης, ἐπικρίνει τήν ἐπιθετικὴ καί πολεμοχαρῆ τακτικὴ τῶν ὁπαδῶν τοῦ Ἰσλάμ καί τούς κατηγορεῖ γιὰ φόνους, ληστεῖες καί ἀπαγωγές, χωρὶς ἴχνος οἴκτου γιὰ τὰ θύματά τους ἢ ἀκόμη καί γιὰ τούς συγγενεῖς τους⁵⁰. Δύο δὲ ἀπὸ τὰ ἀρνητικώτερα στοιχεῖα τοῦ Ἰσλάμ, κατὰ τὸν Ἅγιο, εἶναι συναφῶς ἡ θεωρία τοῦ «ιεροῦ πολέμου-τζιχάντ», ώς καί ἡ ἐπικύρωσις τοῦ θεσμοῦ τῆς δουλείας.

Ἐναντι πάντων τούτων, οἱ πιστοὶ Χριστιανοὶ καλοῦνται ἀπὸ τὸν Ἅγιο ὄχι μόνον σὲ διατήρησι πάση θυσία τῆς Πίστεως καί ἀκράδαντη ἐμμονὴ εἰς αὐτήν, ἀλλὰ καί σὲ θαρραλέα Ὁμολογία τῆς ἕως καί αὐτῆς τῆς θουσίας καί τοῦ μαρτυρίου ἂν χρειασθῇ.

α8. Οἱ ἐμπειρίες στὰ ἄλλα θρησκευματα καὶ ἡ ἀξιολόγησίς τους

Ὁ Ἅγιος Συμεὼν ἀσχολεῖται ἐπίσης καί μέ τὸ ζήτημα τῶν ἐμπειριῶν τῶν πιστῶν τῶν ἄλλων θρησκευμάτων. Αὐτές, ὄχι μόνον δὲν προσιδιάζουν στίς ἀληθινές καί πραγματικὲς θεῖες Ἐμπειρίες στὸν Χριστιανισμό, ἀλλὰ καί ἀντιτίθενται σὲ αὐτές⁵¹. Δὲν ὑπάρχουν «κοινὲς ἐμπειρίες» Χριστιανισμοῦ καὶ ἄλλων θρησκειῶν. Στὸν Ἰσλαμισμό εἰδικῶς, ὁ Μωάμεθ ἦταν ὑποχείριον τῶν δαιμόνων, οἱ δὲ προσευχὲς ἐντὸς αὐτοῦ εἶναι μόλυσμα καί συνιστοῦν βλασφημία, διότι στήν πραγματικότητα, οἱ ὁπαδοί του «δὲν προσεύχονται, ἀλλὰ θεομαχοῦν»⁵². Μεταξὺ Χριστιανισμοῦ καὶ θρησκειῶν, ἀκόμη καί τῶν μονοθεϊστικῶν (Ἰουδαϊσμοῦ

καὶ Ἰσλαμισμού), **χάσμα μέγα** κεῖται, ἔστω καὶ ἂν δυνάμεθα νὰ ἐντοπίσουμε πιθανὰ θετικὰ στοιχεῖα σὲ αὐτές.

Γιὰ τὸν λόγο τοῦτο, ἡ ἄποψις τοῦ Οἴκουμενιστοῦ ἀρχιεπισκόπου Ἀλβανίας κ. Ἀναστασίου (Γιαννουλάτου), ὡς καὶ τινων ἄλλων ὁμοϊδεατῶν του, ὅτι τὸ θέμα τῆς τοποθετήσεως τοῦ Χριστιανισμοῦ ἐναντι τῶν ἄλλων θρησκειῶν εἶναι «*ζήτημα θεολογούμενον*», ἢ ὅτι «*αἱ θρησκείαι ἀποτελοῦν συσσωρευτὰς πείρας ζωῆς... φορτισμένους ἀπὸ ἀκτίνας τῆς θείας ἀληθείας, τοῦ Ἥλιου τῆς Δικαιοσύνης, καὶ πολλοὺς λαοὺς ἐβοήθησαν νὰ ἔχουν φῶς, ἔστω καὶ ἀνταυγείας φωτός, εἰς τὸν δρόμον των*»⁵³, κρίνονται ὡς ἀντιπατερικὲς καὶ ἀντορθόδοξες. Οἱ θρησκείες τοῦ κόσμου, ὅσο καὶ ἂν αὐτὸ ἤχεϊ παράξενα στὶς ἡμέρες μας, **εἶναι ἐκφράσεις καὶ μορφὲς «ἄθεϊας»**. Ἀκόμη καὶ οἱ μονοθεῖστές, κατὰ τὸν Ἅγιον Συμεῶν, οἱ ὁποῖοι ἀρνοῦνται τὸν Θεὸ ὡς Ἁγία Τριάδα, **εἶναι «ἐντελῶς ἄθεοι»**⁵⁴. Πράγματι, «**ὁ μὴ πιστεύων εἰς τὸν Χριστόν, οὐ πιστεύει Θεῶ**»⁵⁵, κατὰ τὴν ἐπιγραμματικὴ ἔκφρασι τοῦ Αὐτοκράτορος Ἰωάννου Καντακουζηνοῦ.

Ὅλες ὁμως αὐτὲς οἱ δυσάρεστες διαπιστώσεις, δὲν πρέπει νὰ ὀδηγοῦν σὲ κανενὸς εἶδους μισανθρωπία, μισαλλοδοξία ἢ ξενοφοβία. Ὁ Ἅγιος Συμεῶν προτρέπει τὸ Ποίμνιό του εὐλαβῶς: «*τοὺς δὲ ἀσεβεῖς (ἄλλοθρήσκους) νὰ τοὺς ταλανίζετε (νὰ τοὺς θρηνηῖτε): πρέπει βέβαια καὶ αὐτοὺς νὰ τοὺς ἐλεῆτε καὶ νὰ προσεύχεσθε στὸν Θεὸ γιὰ τὴν ἐπιστροφή τους· διότι ἔργο τῶν εὐσεβῶν εἶναι νὰ προσεύχωνται ὑπὲρ αὐτῶν πού τοὺς διώκουν καὶ τοὺς κατατρέχουν*»⁵⁶. Σὲ ἄλλη δὲ εὐκαιρία, τονίζει τὸ χρέος νὰ προσευχώμαστε γι' αὐτοὺς καὶ νὰ τοὺς ἀντιμετωπίζουμε μὲ κατανόησι καὶ ἀγάπη⁵⁷.

α9. Σύγχρονες ἀντιπατερικὲς καὶ ἀντορθόδοξες ἐνέργειες

Πόσο ὁμως ἀπέχει ἡ τοποθέτησι αὐτὴ ἀπὸ τὶς πολὺ πρόσφατες δηλώσεις καὶ ἐνέργειες τοῦ Οἴκουμενιστοῦ πατριάρχου Βαρθολομαίου ἐναντι τῶν Ἑβραίων καὶ τῶν Μουσουλμάνων!

Στὰ τέλη τοῦ περασμένου Ὀκτωβρίου, κατὰ τὴν ἐπίσημη ἐπίσκεψί του σὲ ἐβραϊκὴ συναγωγὴ τῆς Νέας Ὑόρκης, ὁ κ. Βαρθολομαῖος ἔκλεισε τὴν ὁμιλία του ὡς ἐξῆς: «*ἄς πιασθοῦμε ἀπὸ τὰ χέρια ὄχι μόνο γιὰ νὰ προσευχηθοῦμε, ἀλλὰ καὶ σὲ ἐνδειξη ἀλληλεγγύης. Τὸ χρωστᾶμε στὸ Θεό μας, στοὺς κοινούς Πατριάρχες μας Ἀβραάμ, Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ,*

σὲ ὅλους ἐμᾶς καὶ στὸν κόσμον»⁵⁸. Τὴν δὲ ἐπομένη, σὲ ὁμιλία του στὴν ἔδρα τῆς ἑταιρείας Coca Cola καὶ ἀπευθυνόμενος στὸν Μουσουλμᾶνο Πρόεδρό της καὶ στὴν σύζυγό του, κατέκλεισε ὡς ἐξῆς: «Ἐχω ἓνα μικρὸ ἀναμνηστικό. Μικρὸ καὶ σπουδαῖο. Ἀναμνηστικό γιὰ τὴν Δάφνη καὶ τὸν Μουχτάρ. Αὐτὸ εἶναι τὸ **Ἅγιο Κοράνιο**. Τὸ ἱερὸ βιβλίον τῶν μουσουλμάνων ἀδελφῶν μας»⁵⁹.

Ἐπρόκειτο γιὰ ἀπλὲς κατ' ἰδίαν φιλοφρονήσεις, ἢ γιὰ δημόσιες διακηρύξεις, ἐνώπιον τοῦ κόσμου παντός, οἱ ὁποῖες οὐδεμίαν ἀπολύτως σχέσιν ἔχουν μὲ τὴν Ἀγιοπατερικὴ Πίστι καὶ Παράδοσι, ἀλλὰ καὶ εἶναι ἀντικρυς ἀντίθετες πρὸς Αὐτήν; Ὅντως, τὸ χάσμα στὸ ὁποῖο καταπίπτουν οἱ Οἰκουμενισταὶ εἶναι ἀβυσσαλέο!

α10. Οἱ Λατῖνοι πὶδ ἐπικίνδυνοι ἀπὸ τοὺς Ἄλλοθρήσκους!

Τελικὰ ὅμως, γιὰ νὰ ἐπανέλθουμε στὸν Ἅγιο Συμεών, πρέπει νὰ γνωρίζουμε, ὅτι οἱ θεωρούμενοι ὡς χριστιανοὶ «ἀδελφοὶ» Λατῖνοι, εἶναι **πολὺ περισσότερο ἐπικίνδυνοι** ἀπὸ τοὺς «ἀθέους» ἄλλοθρήσκους. Καὶ τοῦτο, διότι παρέχουν τὴν ψευδαίσθησι ὅτι εὐρίσκονται πολὺ πλησίον μας, ὅτι ἀποτελοῦν μίαν ἄλλη νόμιμη ἐκδοχὴ τῆς Χριστιανικῆς Πίστεως, ἢ ἔστω μία διαφορετικὴ μὲν, ὅμως παραπλήσια, ἰσόκυρη καὶ ἰσοδύναμη μὲ αὐτήν. Ἐξ αἰτίας τούτου, ὁ Ἅγιος παρατηρεῖ ὀρθὰ ὅτι **οἱ Λατῖνοι ἔχουν προξενήσει στὴν Ἐκκλησίαν τὴν μεγαλύτερη θλάβη ἀπὸ ὅσους ἐκινήθησαν ἐναντίον της**⁶⁰! Ὁ λόγος τοῦ Ἁγίου ἡχεῖ ἴσως ὀξύς καὶ ἀκραῖος, ἀλλὰ ἔχει σοβαρὸ **Ἐκκλησιολογικὸ καὶ Σωτηριολογικὸ** βάρος. Διότι γνωρίζει καλὰ τί θέλουν καὶ σὲ τί ἀποσκοποῦν οἱ Λατῖνοι καὶ ἐπιθυμεῖ νὰ διαφυλάξη καὶ νὰ προστατεύσῃ, ἀλλὰ καὶ **νὰ προειδοποιήσῃ** τοὺς Ὀρθοδόξους, οἱ ὁποῖοι συνήθως εἶναι ἐνδοτικοὶ στὶς περιπτώσεις ποὺ εὐρίσκονται σὲ δυσχερῆ ἐξωτερικὴ θέσι.

Οἱ Λατῖνοι ἐμμένουν ἐκουσίως στὴν πλάνη τους, εἶναι ἀθεράπευτοι ὡς σύνολο, ὁ δὲ σκοπὸς τους εἶναι δεδομένος: ἀπέβλεπαν καὶ ἀποβλέπουν στὸν **ἐξουιτισμὸ** μας. Παλαιὰ διὰ τῆς βίας καὶ τῆς ἀπάτης, τώρα δὲ διὰ μιᾶς ἰδιαίτερως **ἐξευγενισμένης ἀπάτης!**...

ΜΕΡΟΣ Β΄.

61. Ἀπαρχὴ τοῦ Προτεσταντικοῦ Οἰκουμενισμοῦ

ΠΡΙΝ ἀπὸ ἕναν ἀκριβῶς αἰῶνα, τὸ 1910, στὸ Ἐνδιμβούργο τῆς Σκωτίας, ἐτέθησαν τὰ θεμέλια γιὰ τὴν ἔναρξι τῆς *Οἰκουμενικῆς Κινήσεως*, ἡ ὁποία ἐχαρακτήρισε τὸν ἀπελθόντα Κ΄ αἰῶνα. Ὁ 10΄ αἰώνας ἦταν ὁ αἰώνας τῆς *ἱεραποστολικῆς ἀφυπνίσεως*, κατὰ τὴν διάρκεια τοῦ ὁποίου ποικίλες Προτεσταντικὲς ὁμάδες, τὰ νόθα γεννήματα τοῦ ἐξωεκκλησιαστικοῦ Παπισμοῦ, τὰ ὁποία προῆλθαν ἀπὸ τὴν Διαμαρτύρησι τοῦ 1579 αἰ., ἐξαπλώθηκαν σὲ πολλὰ σημεῖα τῆς ὑψηλίου γιὰ τὸν ἐκχριστιανισμὸ τοῦ κόσμου. Προέκυψαν ὅμως πολλὰ προβλήματα, ἐξ αἰτίας τῆς πολυδιασπάσεως τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ τοῦ ἱεραποστολικοῦ ἀνταγωνισμοῦ τῶν ὁμάδων αὐτῶν, μὲ συνακόλουθη ἔλλειψι ἀξιοπιστίας τοῦ Εὐαγγελίου ποὺ ἐκήρυτταν.

Ἔτσι, οἱ Προτεσταντικὲς ὁμάδες ἀνεγνώρισαν τὴν ἀνάγκη εὐρέσεως τρόπων συνεργασίας μεταξὺ τους καὶ ἀποκαταστάσεως τῆς ἐνότητος τους, τὴν ὁποίαν θεωροῦσαν ὡς ἀποκατάστασι τῆς ἐνότητος τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ ἰδέα αὐτὴ ἐρρίφθη στὸ πρῶτο τοῦτο Ἱεραποστολικὸ Συνέδριο στὸ Ἐνδιμβούργο, ὅπου ὅμως ἀποφεύχθηκαν συζητήσεις ἐπὶ θεολογικῶν καὶ δογματικῶν διαφορῶν καὶ ἀπευθύνθηκαν ἐκκλήσεις γιὰ «ἐπείγουσα χριστιανικὴ ἀποστολή» τοῦ «παγκοσμίου εὐαγγελισμοῦ ὅλου τοῦ κόσμου»⁶¹.

62. Εἴσοδος τῶν Ὁρθοδόξων στὸν Οἰκουμενισμὸ

Στις διαβουλεύσεις τοῦ Προτεσταντικοῦ κόσμου, σὲ μία ἰδιαίτερα παραγμένη ἱστορικὴ περίοδο μετὰ τὴν λήξι τοῦ Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου, κάποιοι τολμηταὶ ὀρθόδοξοι ἀντιπρόσωποι παρενέβησαν ἀποφασιστικὰ στὸ παγχριστιανικὸ σκηνικὸ μὲ μία πρωτοφανῆ κίνησι. Τὸ Πατριαρχεῖο Κωνσταντινουπόλεως ἐξέδωσε πρὸς 90ετίας, τὸν Ἰανουάριο τοῦ 1920, μία ἀμφιλεγόμενη *Ἐγκύκλιον*, ἡ ὁποία ἀπὸ τὸν τίτλο της καὶ μόνον ἐπρόδιδε τὴν ἠχηρὴ ἀντορθόδοξη ταυτότητά της: «*Πρὸς τὰς ἀπανταχοῦ Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ*». Ζητοῦσε δὲ ἀπὸ τὶς λεγόμενες «Ἐκκλησίες», τὶς ὁποῖες θεωροῦσε διακηρυκτικῶς καὶ ἄνευ Ὁρθοδόξου αἰτιολογίσεως, ὡς *συγγενεῖς καὶ οἰκεῖες ἐν Χριστῷ καὶ συγκληρονόμους καὶ συσσώμους τῆς ἐπαγγελίας τοῦ Θεοῦ ἐν Χριστῷ*, «να ὑπερβοῦν τὸ

πνεῦμα τῆς δυσπιστίας καὶ νὰ δείξουν τὴ δύναμη τῆς ἀγάπης, δημιουργώντας μιὰ “Κοινωνία τῶν Ἐκκλησιῶν” κατὰ τὸ πρότυπο τῆς “Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν”»⁶². Ἐπeseήμαινε δέ, ὅτι «παρὰ τὶς ὑφιστάμενες δογματικὲς διαφορὲς, εἶναι δυνατὸ νὰ ὑπάρξει προσέγγιση μεταξύ τῶν ἐκκλησιῶν καὶ κοινωνία, ἰδίως σὲ κοινωνικοθητικὰ θέματα “εἰς παρασκευὴν καὶ διευκόλυνσιν τῆς πλήρους ποτέ, σὺν Θεῷ, καὶ εὐλογημένης ἐνώσεως”»⁶².

Τὸ Πατριαρχεῖο, διὰ τοῦ τρόπου τούτου, σύμφωνα μὲ ἐπιφανὲς στέλεχος τοῦ Οἰκουμενισμοῦ (Visser't Hooft) «διαμόρφωνε μιὰ σπουδαία **ἀρχή** ὅταν ἔλεγε ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἀναβληθεῖ ἡ συνεργασία τῶν ἐκκλησιῶν σὲ πρακτικὰ θέματα, ὥσπου νὰ ἐπέλθει πλήρης δογματικὴ συμφωνία, ἀλλὰ ὅτι ἡ συνεργασία αὐτὴ θὰ προετοιμάζε τὸ δρόμο πρὸς μιὰ τέτοια ἐπανεένωση. **Αὐτὴ ἡ ἀρχὴ ἀποτέλεσε μιὰ ἀπὸ τὶς βασικὲς προϋποθέσεις τῆς οἰκουμενικῆς κίνησης**»⁶³.

Οἱ ἐντελῶς ἀνεδαφικοὶ Οἰκουμενιστὲς στὸν χῶρο τῆς Ὁρθοδοξίας, πίστευαν ὅτι ἡ *Ἐγκύκλιος* αὐτὴ ἐξαπελύθη ἀπὸ τὴν συνειδητοποίησιν τῆς ἀνάγκης «γιά μαρτυρία τῆς πίστεως καὶ τῆς ἀγάπης πρὸς τὸν κόσμον καὶ ποιμαντικῆς μέριμνας γιά τὶς ἀνάγκες τοῦ δεινοπαθοῦντος ἀνθρώπου»⁶⁴. Καὶ πρὸς τοῦτο ἐτέθη μιὰ νέα «ἀρχή» μὲ «εὐρύτητα ἀντίληψης», σὺν τοῖς ἄλλοις, ὥστε κατὰ Γερμανὸν Στρηνόπουλον οἱ σχέσεις «μεταξὺ τῶν μελῶν μέσα σὲ κάθε ἐκκλησία», νὰ θεωροῦνται **σχέσεις «μελῶν ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ σώματος**»⁶⁵! Πῶς τώρα ἡ Ὁρθοδοξία, τὸ Ἕνα καὶ Μοναδικὸ Σῶμα τοῦ Χριστοῦ, ἡ μόνη Ἀληθὴς Ἐκκλησία, διακηρύσσεται ἀπὸ τοὺς Οἰκουμενιστὰς ὡς ἕνα καὶ τὸ αὐτὸ «Σῶμα» μὲ τοὺς πολυειδεῖς αἰρετικούς, παραμένει γεγονὸς δυσεξήγητον ἢ ἀνεξήγητον. Δὲν παρέχεται ἐξήγησις καὶ μάλιστα, ὅπως θὰ ἀνεμένετο, Παραδοσιακῆ, διότι δὲν ὑπάρχει τέτοια ἐξήγησις!...

Δὲν θὰ ἦταν περιττὸ νὰ θυμίσουμε, ὅτι πρότασις τῆς ἀντορθοδόξου αὐτῆς *Ἐγκυκλίου* τοῦ 1920 ἦταν καὶ ἡ υἱοθέτησις «**ἐνιαίου ἡμερολογίου**» ὀρθοδόξων καὶ ἑτεροδόξων, τοῦ λεγομένου «**νέου**» τοιοῦτου, γιά τὸν μεταξύ τους συνεορτασμό, ὡς *καθοριστικὸ μέτρο προσεγγίσεως* ἀλλήλων. Εἶναι λοιπὸν τόσο ὀλοφάνερη ἡ *αἰτιώδης σχέσις* Ἡμερολογιακῆς Καινοτομίας καὶ Αἰρέσεως τοῦ Οἰκουμενισμοῦ, ὥστε νὰ προξενῆ κατάπληξι ἢ μέχρι σήμερα ἀντιμετώπισί της, ἀκόμη καὶ ἀπὸ «ἐπαΐοντας» ἢ καὶ σφοδροὺς Ἀντι-οικουμενιστὰς, ὡς ζητήματος

έντελῶς ἀδιαφόρου πρὸς τὴν Πίστι καὶ τὴν Παράδοσι τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. **Εἶναι δυνατόν νὰ ἐξετασθῆ μετὰ τὸ 1920 «Ἡμερολογιακὸ Ζήτημα» ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὴν Οἰκουμενικὴ Κίνησι; Εἶναι δυνατόν νὰ ἐξετασθῆ τὸ ζήτημα τῆς Ἡμερολογιακῆς Καινοτομίας ἔξω καὶ μακρὰν τοῦ ἱστορικοῦ καὶ πνευματικοῦ πλαισίου ἐμφανίσεως καὶ ἐπιβολῆς της;**

Αὐτὴ ἡ ἐμφανὴς «νεομανία», ἡ ὁποία στηρίζεται σὲ διάτρυτους καὶ καινοφανεῖς «νεολογισμούς», βάσει τῆς ὁποίας χαράσσεται νέα πορεία, δεικνύει ἐναργέστατα τὴν βίαιη ρῆξι τῶν Οἰκουμενιστῶν μὲ τὴν Ἀγιοπατερικὴ Παράδοσι τῆς Ὁρθοδοξίας. Ἡ Παράδοσις δὲν εἶναι θεβαίως «παρελθοντολογία», ἀλλὰ *νεοποίησις* τῶν πάντων διὰ τῆς ἐμβαπτίσεως καὶ ἀνακαινίσεώς τους «τῇ ἅπαξ παραδοθείση τοῖς ἀγίοις πίστει»⁶⁶, ὅπως αὐτὴ ὁμολογεῖται καὶ βιώνεται **ἀρχαιοπαραδότως** στὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία. Ὁ Προτεσταντισμός, ὅπως ἄλλωστε καὶ ὁ πάτρωνάς του Παπισμός, γιὰ νὰ «ζήση» ἐν Χριστῷ καὶ Ἐκκλησίᾳ, πρέπει νὰ «πεθάνη». Νὰ μετανοήσῃ, νὰ ἐπιστρέψῃ στὸν Πατρικὸ Οἶκο καὶ νὰ λάβῃ ὕπαρξι καὶ μορφὴ ἐν Θεῷ.

Αὐτὸ δὲν τὸ ἀντιλαμβάνονται ἀκόμη καὶ μέχρι σήμερα οἱ ὑποστηρικτὲς τοῦ παναιρετικοῦ Οἰκουμενισμοῦ. Ἄρκοῦσε γι' αὐτοὺς ἡ ἀπλῆ «ἀναγνώρισις τῆς ὑπαρξιακῆς ταυτότητος τῶν ἄλλων ἐκκλησιῶν», ὥστε νὰ ἀποτελέσῃ τὸ ἔναυσμα γιὰ τὴν συμμετοχὴ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας στὴν Οἰκουμενικὴ Κίνησι⁶⁷. Ἄρκοῦσε ἡ «ἀναγνώριση ὅτι ὑπάρχει ἕνας ἐκκλησιολογικὸς πλουραλισμός», ὅπως καὶ «ἄλλες ἐκκλησίες» «παράλληλα καὶ ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὴν Μία Ἀγία Καθολικὴ καὶ Ἀποστολικὴ Ἐκκλησία», ὥστε νὰ ὀδηγηθῆ αὐτὴ σὲ «θέση ἐπαφῆς καὶ σχέσεων» μὲ αὐτές⁶⁷.

63. «Παγκόσμιο Συμβούλιο Ἐκκλησιῶν»

Διὰ τοῦ τρόπου αὐτοῦ φθάσαμε στὴν ἴδρυσιν τοῦ «Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν» (ΠΣΕ) τὸ 1948 στὸ Ἄμστερνταμ τῆς Ὀλλανδίας: «Τὸ νεοῖδρυθὲν Συμβούλιο ἦταν κάτι τὸ καινοφανές», μᾶς πληροφορεῖ σύγχρονος ὑπερασπιστής του, «καὶ διέφερε ἀπὸ τὰ προγενέστερα οἰκουμενικὰ σώματα στὸ ὅτι ἦταν νόμω καὶ πράξει ἕνα Συμβούλιο τῶν Ἐκκλησιῶν»⁶⁸. Ἡ φύσις τοῦ Συμβουλίου ὠρίσθηκε ὡς «Κοινωνία Ἐκκλησιῶν τοῦ Χριστοῦ», σύμφωνα καὶ μὲ τὴν πρότασι τῆς *Ἐγκυκλίου* τοῦ 1920, ἔστω καὶ ἄνευ μυστηριακῆς κοινωνίας⁶⁸.

Τὸ «ΠΣΕ» θεωρεῖται «ὄτι ὑπάρχει γιὰ νὰ ὑπηρετήσῃ ὡς σημεῖο καὶ ὄργανο τὴν ἀποστολὴ καὶ δράση τοῦ Θεοῦ στὸν κόσμο»⁶⁹. Ὅμως, ἀκόμη μέχρι καὶ σήμερα ὑπάρχει ἀσάφεια καὶ ἀσυμφωνία περὶ τοῦ τί ἀκριβῶς εἶναι τὸ Συμβούλιο αὐτό, περὶ τῆς ἐννοίας τῆς «φύσεως» καὶ τῆς «βάσεως» του.

Οἱ ὀρθόδοξοι Οἰκουμενισταὶ ἔχουν ὁμολογήσει **τὴν ἀσυμβατότητα** Ὁρθοδόξου αὐτοσυνειδησίας καὶ ἐπιδιωκομένων στόχων τοῦ «ΠΣΕ»⁷⁰, ἐφ' ὅσον ὁ βασικὸς τελικὰ στόχος του εἶναι ἡ ἀρχὴ «*Ἐνότητα μέσα στὴν διαφορετικότητα / ποικιλία*» (*Unity in Diversity*). Ἄλλωστε, οἱ προβληματισμοὶ τους περὶ τῶν προτεραιοτήτων τοῦ Συμβουλίου, τοῦ τρόπου λειτουργίας του, τῶν δραστηριοτήτων καὶ ἐργασιῶν του καὶ τοῦ ἐν γένει ἀλλοτρίου πνεύματος καὶ ἤθους του, εἶναι γνωστοί, παλαιοὶ καὶ διαρκεῖς. Πάρα ταῦτα, ἔχουν τόσο διαβρωθῆ ἑκκλησιολογικῶς ἀπὸ τὸν πολυχρόνιο συγχρωτισμὸ τους μὲ τοὺς ἑτεροδόξους ἐταίρους τους, ὥστε νὰ δηλώνουν ὅτι **«καμμία χριστιανικὴ ἐκκλησία δὲν μπορεῖ πλέον νὰ δράσῃ ἢ νὰ μιλήσῃ ἢ ἀκόμη καὶ νὰ σκεφτεῖ καὶ νὰ διαλεχθεῖ, τολμῶ ἐπίσης νὰ πῶ καὶ νὰ ἀποφασίσῃ, σὲ ἀπομόνωση»**⁷¹, ἢ ὅτι πρέπει νὰ ἐγκαταλειφθῆ «**τὸ σύνδρομο τοῦ μοναδικοῦ δρόμου**»⁷²!...

64. Ὑπεράσπις τοῦ «ΠΣΕ» ἀπὸ τοὺς ὀρθοδόξους Οἰκουμενιστὰς

Εἶναι φανερό, ὅτι τὸ πρόβλημα δὲν ἔγκειται στοὺς οὕτως ἢ ἄλλως ἀνερμάτιστους ἑτεροδόξους ἐταίρους τοῦ «ΠΣΕ». Τὸ πρόβλημα ἔγκειται στοὺς θεωρουμένους ὡς ὀρθοδόξους ἐταίρους του.

Πρὸ δύο ἐτῶν, σὲ Ὁμιλία του στὴν Γενεὺν γιὰ τὴν ἐπέτειο τῶν 60 ἐτῶν ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως τοῦ Συμβουλίου, ὁ Οἰκουμενιστὴς πατριάρχης Βαρθολομαῖος ἐξεθίασε τὸν «οἰκουμενικὸν ἀμπελῶνα» καὶ «τὸ οἰκουμενικὸν στερέωμα» τοῦ «ΠΣΕ». Ἐχαρακτήρισε αὐτὸ ὡς «γέφυραν» γιὰ τὴν σύνδεσι τῶν διηρημένων «ἐκκλησιῶν» καὶ ὡς «διεκκλησιαστικὸν ὄργανισμὸν»· ἀνεφέρθη ἐκτεταμένως στὴν αἰρετικὴ *Ἐγκύκλιο* τοῦ 1920 τῆς ἔδρας του γιὰ δημιουργία «Κοινωνίας Ἐκκλησιῶν»· παρεδέχθη ὅτι «ἡ ἀδελφικὴ αὕτη κοινωνία [τῶν ἐκκλησιῶν] παραμένει ἀναμφιβόλως μέχρι σήμερον ἢ πλέον ἀντιπροσωπευτικὴ θεσμικὴ ἔκφρασις τῆς σχεδὸν ἑκατονταετοῦς [Οἰκουμενικῆς] Κινήσεως»· ἔθεσε ἐρωτήματα «διὰ τὴν ἐπαναδιακήρυξιν τοῦ ρόλου τοῦ Συμβουλίου... ὡς καὶ διὰ

ἀνανέωσιν ἐμπιστοσύνης εἰς Αὐτό»· ἐβεβαίωσε ὅτι «αἱ Ἐκκλησίαι δίδουν μαρτυρίαν περὶ τοῦ Εὐαγγελίου ἐντὸς διαφορετικῶν πλαισίων» καὶ γιὰ τὸν λόγο αὐτὸ οἱ ἀποκλίνουσες ἀπόψεις τους σὲ θέματα ἠθικῆς δὲν εἶναι ἀπαραίτητα ἀνυπερέβλητες (!)· τέλος δέ, ἐζήτησε τὴν μὴ ἀποθάρρυνσι ἀπὸ τὰ ἐμπόδια, τὰ ὁποῖα θέτουν «φραγμὸν εἰς τὴν πορείαν ἡμῶν»⁷³.

Στὴν δὲ «Ἀπάντησιν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου εἰς τὸ “Υπόμνημα περὶ τῆς συμμετοχῆς τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας στὸ Παγκόσμιο Συμβούλιο Ἐκκλησιῶν” τῆς Ἱερᾶς Κοινότητος τοῦ Ἁγίου Ὁρους»⁷⁴ τῆς 15.1.2009, παραδόξως ἀποσιωπᾶται πλήρως ἡ *Ἐγκύκλιος* τοῦ 1920, περὶ τῆς ὁποίας τόση πατριαρχικὴ καύχησις ἐγείρεται σὲ κάθε ἄλλη περίπτωσι, ὡσὰν νὰ μὴ ὑπῆρξε καὶ νὰ μὴ ἀποτέλεσε τὴν **αἰτία** συμμετοχῆς τῶν ὀρθοδόξων στὴν Οἰκουμενικὴ Κίνησι! Ἐντὶ δὲ νὰ ὑπάρξη μία πειστικὴ ἀπολογία περὶ τοῦ **ὄρου** συμμετοχῆς τῶν ὀρθοδόξων στὸ «ΠΣΕ», παρατίθενται παλαιὰ καὶ πρόσφατα κείμενα ὀρθοδόξων διασκέψεων, δηλώσεων ἢ τοποθετήσεων μὲ θέσεις καὶ ἀντιρρήσεις ἔναντι τοῦ Συμβουλίου. Τὰ κείμενα ὁμως αὐτὰ ἐνώπιον τῆς ἰδίας τῆς πραγματικότητος συμμετοχῆς στὸ «ΠΣΕ» καὶ τῶν ἀποτελεσμάτων αὐτῆς, καθίστανται ἢ ἀπλῶς θεωρητικὲς δηλώσεις-εὐχὲς ἐπιθυμητῆς-ιδεατῆς καταστάσεως ἢ διαψεύδονται οἰκτρῶς. Πάρα ταῦτα, παρέχουν ἓνα ἰσχυρὸ ἄλλοθι στὶς περιπτώσεις ἀνάγκης ἀντιμετωπίσεως ἐνδο-ὀρθοδόξου κριτικῆς. Ἐπίσης, δηλώνεται ρητῶς, ὅτι ἡ μὴ συμμετοχὴ στὸ «ΠΣΕ» θεωρεῖται **«ὑπόθεσις ἀδιανόητος»!** Τί ἀπήντησαν οἱ Ἁγιορεῖται ἐνώπιον αὐτοῦ τοῦ ἀμετανοήτου ἐμπαιγμοῦ εἶναι ἄγνωστον...

Ἐπ’ αὐτῶν ἔχουμε νὰ καταθέσουμε ταπεινῶς τὰ ἑξῆς: Οἱ γνώμες ὁποιουδήποτε πατριάρχου, ἐπισκόπου, κληρικοῦ, θεολόγου καὶ παντὸς ἐτέρου ἐπὶ τῶν θεμάτων τούτων, τίθενται ὑπὸ τὸ **δοκιμαστήριον** τῆς Ἁγίας Γραφῆς, τῆς Πατερικῆς διδασκαλίας καὶ γενικώτερα τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων. Καὶ δὲν γίνεται ἀποδεκτὴ καμμία ἀπολύτως νέα ἄποψις καὶ πρακτικὴ, ἡ ὁποία δὲν στηρίζεται στὴν ἐκπεφρασμένη διδασκαλία τῶν Ἁγίων Πατέρων ἢ ποῦ δὲν εὐρίσκεται τούλάχιστον ἐντὸς τοῦ πνεύματος καὶ τῶν ἀρχῶν τους. Ὅπως συνοψίζει ἄριστα ὁ Ἅγιος Μάξιμος ὁ Ὁμολογητῆς, **λόγος ποῦ δὲν εἶναι Πατερικὸς, εἶναι αἰρετικὸς**⁷⁵! Ὑπὸ τὴν ἔννοιαν αὐτὴν οἱ νεόκοπες νεολογίες καὶ κενολογίες τῶν πατριαρχικῶν Οἰκουμενιστῶν, οἱ ὁποῖες μάλιστα ἴσως

νὰ ἔλαβαν καὶ τὴν δῆθεν κάλυψι συγχρόνων πανορθοδόξων διασκέψεων, εἶναι ὅμως παντελῶς ἀνέριστες Πατερικὰ καὶ Παραδοσιακά, ἐλέγχονται ὡς **αἰρετικὲς** καὶ οἱ ὑποστηρίζοντες αὐτὲς κηρύσσονται ὡς **κακόδοξοι**.

65. Κριτικὴ περὶ τῆς δῆθεν ὀρθοδόξου μαρτυρίας στὸ «ΠΣΕ»

Ἐκ ὅσα παραθέτουν διὰ μακρῶν οἱ ὑποστηρικταὶ τοῦ «ΠΣΕ» στὸν χῶρο τῆς ἐν Καινοτομία ὀρθοδοξίας, γιὰ νὰ ἀποδείξουν ὅτι οἱ ὀρθόδοξοι ἀντιπρόσωποι ἐντὸς τοῦ Συμβουλίου ἔχουν οὐσιαστικὴ καὶ αἰσθητὴ μαρτυρία καὶ συνεισφορά στὴν λειτουργία του, καθὼς καὶ στὶς διαβουλεύσεις του, μὲ ἐμφανῆ ἐπηρεασμὸ θεολογικὸ, λειτουργικὸ, διακονικὸ κλπ. στὶς διαφορὰς ἐνότητές του, δυνάμεθα κριτικῶς νὰ παρατηρήσουμε τὰ ἑξῆς:

Ὅντως, ὑπάρχει μία διεργασία ἐντὸς τοῦ «ΠΣΕ», κάποτε φιλότιμη, ἐργώδης καὶ κοπιώδης, γιὰ ἕναν ὀρθόδοξο προσανατολισμὸ σὲ κάποιες περιοχὲς του. Οἱ προσπάθειες ὅμως αὐτὲς εἶναι **μετέωρες** καὶ **ἀπέλπιδες** ἐναντι αὐτῆς ταύτης τῆς πνευματικῆς πραγματικότητος τοῦ «ΠΣΕ» ὡς Ὁργάνου καὶ τῶν ἑτεροδόξων μελῶν του.

Ἐφ' ὅσον δὲν ὑπάρχει **κοινὴ πίστις** καὶ τοῦτο δὲν πρόκειται νὰ ἐπιτευχθῆ θεσμικὰ ἐντὸς τοῦ Συμβουλίου, καὶ ἐφ' ὅσον ἐπίσης δὲν ὑπάρχει **κοινὴ εὐχαριστιακὴ/λειτουργικὴ ζωὴ** καὶ δὲν εἶναι κατ' οὐσίαν οἱ ὀρθόδοξοι Οἰκουμενισταὶ **ὄντολογικὰ ἕνα πνευματικὸ Σῶμα** μὲ τὸ Συμβούλιο καὶ μὲ τοὺς ἑτεροδόξους, ἢ ἐμβάθυνσις στὴν Καθολικότητα, Συνοδικότητα, Λειτουργία, Εὐχαριστία, Διακονία, Οἰκολογία κλπ. ἀπὸ κοινοῦ μαζί τους, γιὰ νὰ τοὺς προσφέρουν βοηθητικὸ ὑλικὸ πρὸς διδασχὴ, ἐμπλουτισμὸ ἢ καὶ μικρὸ ἢ μεγάλο ἐπηρεασμὸ, εἶναι **ἀθεμελίωτη** καὶ **καταδικασμένη σὲ ἀποτυχία**. Διότι δημιουργεῖ τὴν ψευδαἰσθησὶ ὅτι γίνεται πρόοδος σὲ θεολογικὸ καὶ πρακτικὸ ἐπίπεδο, ἐνῶ τὸ «ΠΣΕ» δὲν ἀποτελεῖ ἐγγενῶς τὸ θεόθεν ἀποκαλυφθὲν καὶ δοθὲν πλαίσιο καλλιιεργείας καὶ βιώσεως ὅλων τῶν ἀνωτέρω Ὁρθοδόξων Ἀρχῶν καὶ Ὅρων.

Ὅλα αὐτὰ προσφέρονται καὶ ἀπευθύνονται στοὺς ἑτεροδόξους ὡς σύνολο, ἐν τῷ Συμβουλίῳ, καὶ ὄχι μεμονωμένα ὡς ὁμολογίαις ἢ πρόσωπα. Ὅμως τὸ Συμβούλιο, ἔστω καὶ ἂν θεωρητικὰ τὸ ἀπορρίπτῃ, τίθεται ὑπεράνω πάντων καὶ διαθέτει μία de facto δική του ἐκκλησιαστικὴ

υπόστασι, ἔκφρασι καὶ δῶρασι. Ὅποτε, μία ὀρθόδοξη συνεισφορὰ σὲ ποιούς τελικὰ ἀπευθύνεται καὶ ἀποβλέπει; Στὸ Συμβούλιο ὡς σύνολο, τὸ ὁποῖο ὑποτίθεται ὅτι δὲν διαθέτει ὑπερεκκλησιαστικὸ χαρακτήρα ἢ στὶς ἐπὶ μέρους ὁμολογίες καὶ στοὺς ὁπαδοὺς τους;

Ὅμως, καὶ συνολικῶς καὶ μεμονωμένως, ὑπάρχει ἀπλῶς μία διάθεσις πιθανοῦς **ἐμπλουτισμοῦ** ἀπὸ τοὺς ὀρθοδόξους, ἀλλὰ σαφῶς **ὄχι μεταστροφῆς** στὴν Ὀρθοδοξία, ὡς Πλήρωμα Ἀληθείας, Πίστεως καὶ Ζωῆς. Τοῦτο ἔχει ὑπεραποδειχθῆ ἐδῶ καὶ 60 ἔτη! Εἶναι λοιπὸν πιθανὸν νὰ ὑπάρχη ἀπὸ μέρους τοῦ «ΠΣΕ» ἢ τῶν ἑτεροδόξων μελῶν του μία **ἐκλεκτικὴ υἱοθέτησις** κάποιων ὄψεων ἢ μορφῶν τῆς Ἀληθείας, **οἱ ὁποῖες ὅμως δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἐπενεργήσουν καὶ νὰ λειτουργήσουν ἀποκομμένες ἀπὸ τὸ ὀργανικὸ σύνολό τους, ἐντὸς ἀνθρωπογενῶν ὀρίων ἀναμεμιγμένων μὲ τόσα λάθη καὶ ψεύδη!**

Ἀκόμη καὶ ἂν ὑποθετικῶς οἱ ὀρθόδοξοι Οἰκουμενισταὶ δὲν ὑφίσταντο κανένα ἄλλο θλιβερὸ ἐπακόλουθο ἀπὸ τὴν μακροχρόνια συμμετοχὴ τους στὸ «ΠΣΕ», οὐσιαστικὰ **ματαιοπονοῦν** κοπιᾶζοντες σὲ ἀλλότριον χῶρο, στὸν «οἰκουμενικὸ ἀμπελῶνα» καὶ στὸ «οἰκουμενικὸ στερέωμα», ἐκτὸς ἴσως ἀπὸ τὴν πρόκλησι μιᾶς ἐπιφανειακῆς ἐφορείας χριστιανικῆς ἀλληλεγγύης, συνδιακονίας, ἀλληλοβοηθείας, συμπροβληματισμοῦ, συμπροσευχῆς καὶ ἐν γένει «συλλειτουργίας». Ἦδη ὅμως ὅλα αὐτὰ συνιστοῦν τὴν αἶρεσι τῆς «κοινῆς διακονίας» καὶ τῆς συγκρητιστικῆς συνοδοιπορίας ἐν παντί!

Οἱ ὀρθόδοξοι Οἰκουμενισταὶ δεσμεύτηκαν ἀκρίτως σὲ μία **ἀβέβαιη** καὶ **ρευστὴ** περιπέτεια, γεμάτη **καινοφανεῖς πειραματισμούς**· καὶ τόσο αὐτὴ τοὺς περιέπλεξε, ὥστε νὰ μὴ διανοοῦνται τοὺς ἑαυτοὺς των ἄνευ αὐτῆς. Καὶ τοῦτο, διότι ἐξ ἀρχῆς ἔθεσαν ὡς βάσι τῆς προσπαθείας τους τὴν πίστι, ὅτι εἶναι **«σύσσωμοι»** (βλ. *Ἐγκύκλιο* τοῦ 1920) μὲ ὅλο τὸ ἄθροισμα τῶν ἑτεροδόξων καὶ ὅτι τὸ νὰ ἀνήκουν στὸ «ΠΣΕ» εἶναι **«πλέον περιεκτικὸν»** ἀπὸ τὸ νὰ ἀνήκουν στὴν ἐπὶ μέρους Ἐκκλησία τους (βλ. «Δήλωσι Τορόντο» τοῦ 1950). Ἡ ἀποψις ὅμως αὐτὴ καὶ αὐθαίρετη εἶναι, καὶ ἀθεμελίωτη εἶναι, καὶ προδοτικὴ εἶναι, ἀλλὰ καὶ ἀδιέξοδη εἶναι. Διότι **δὲν ἰσχύει πραγματικὰ καὶ ἐμπειρικὰ**. Εἶναι ἓνα ψεῦδος!

66. Συνέχεια τῆς Κριτικῆς: τὸ «ἄλας» γίνεται «ἄναλον»

Ὁ προβληματισμὸς ὅμως εἶναι βαθύτερος. Οἱ ὀρθόδοξοι Οἰκουμενισταὶ συμμετέχοντες στὸ ἔργο τοῦ «ΠΣΕ», ἐδήλωσαν ἐκτὸς τῶν

ἄλλων ὅτι δὲν παρίστανται μὲ **κριτική διάθεση**⁷⁶, ἀλλὰ γιὰ νὰ βοηθήσουν τοὺς ἑταίρους τῶν νὰ ἴδουν τὴν πλήρη ἀλήθεια, τὴν ὁποία οἱ ἴδιοι κατέχουν. Ἐγείρονται ὁμῶς δύο σοβαρὰ προβλήματα:

Πρῶτον, ὅτι οἱ ἴδιοι οἱ ὀρθόδοξοι Οἰκουμενισταὶ ἐκτίθενται σὲ ἐπιρρασμὸ ἐκ μέρους τῶν ἑτεροδόξων, ἐφ' ὅσον ἡ σχέσι τους εἶναι **ἀμφίδρομη**. Οἱ ἑτεροδόξοι ἄλλωστε συνεχίζουν χωρὶς φραγμὸ τὴν νεωτεριστικὴ τους πορεία καὶ ἀπομακρύνονται ἀκόμη περισσότερο καὶ ἀπὸ αὐτὴ τὴν κάπως παραδοσιακὴ μορφή πίστεως καὶ ἡθους ποὺ ἴσως διακρατοῦσαν μέχρι πρό τινας. Ἡ δυναμικὴ τῆς ἀποστατικῆς ἀλλοτριώσεως τους εἶναι τόσο ραγδαία καὶ ἐμφανῆς (συγκρητιστικὴ ἀνάμιξι χριστιανισμοῦ μὲ πρωτογενεῖς μορφές πολιτισμοῦ καὶ θρησκείας, χρήσις ἀφυλης γλώσσας, ἀνεξέλεγχτη εἰσδοχὴ νέων μελῶν, τριτοκοσμικὲς θεολογίαις πολιτικοῦ περιεχομένου, φεμινισμὸς, γυναικεία ἱερωσύνη, ἐλαφρὰ ἠθικὴ, ἐπευλόγησις σεξουαλικῶν ἰδιαιτεροτήτων καὶ διαστροφῶν, δικαιολόγησις ἢ ἀνοχὴ τῶν ἐκτρώσεων κλπ.) καὶ ἡ μεταφορὰ αὐτῆς τῆς ἀλλοτριώσεως ἐντὸς τοῦ «ΠΣΕ» τόσο ἐντονη, ὥστε οἱ ὀρθόδοξοι νὰ εὐρίσκωνται σὲ συνεχῆ ἐπιφυλακὴ, ἀμηχανία, διαμαρτυρία καὶ ἀπογοήτευσι, διαπιστώνοντες ὅτι ἀκόμη καὶ ἡ θεωρουμένη ὡς πενιχρὴ ἐπιτυχία τους σὲ κάποιους τομεῖς, νὰ ἐξανεμίζεται ἀπὸ τὴν πρακτικὴ τῶν ἑταίρων τους⁷⁷.

Καὶ στὸ σημεῖο αὐτὸ τίθεται ὀξέως τὸ **δεύτερο** πρόβλημα. Ἡ Ἐκκλησία ὡς «στῦλος καὶ ἐδραῖωμα τῆς ἀληθείας»⁷⁸, δρᾷ στὸν κόσμον Εὐαγγελικὰ καὶ Λυτρωτικὰ, δηλαδὴ ὄχι μόνον ἀγαπητικὰ, ἀλλὰ καὶ ἐλεγκτικὰ, ὁμολογιακὰ καὶ κριτικὰ, μὲ ἀποτέλεσμα ἢ *νὰ μεταστρέφη* ἢ *νὰ διώκεται*. Ἡ **Προφητικὴ** παρουσία καὶ δυναμικὴ Της στὸν κόσμον, Τὴν φέρει σὲ μία κατάστασι ἀσυμβατότητος καὶ ἀσυμβιβάστου μαζί του. Ἄν αὐτὸ ἀπωλεσθῆ, θὰ σημαίνει ὅτι ἡ Ἐκκλησία ἔχασε τὴν **ποιότητα** τῆς ἀποστολῆς Της καὶ ὅτι τὰ μέλη Της καὶ οἱ ἐκπρόσωποί Της **ἐκκοσμικεύθησαν**. Ἐπομένως, ἡ παρουσία τῶν ὀρθοδόξων Οἰκουμενιστῶν ἐντὸς τοῦ «ΠΣΕ», κρινομένη ἀπὸ τὰ ἀποτελέσματά Της, ἀποδεικνύει ὅτι ἡ θρυλούμενη «μαρτυρία» Της δὲν συνάδει μὲ τὴν ζωὴ καὶ ἀποστολὴ Της.

Ἄλλωστε, ἐφ' ὅσον ἡ φύσις τοῦ «ΠΣΕ» δὲν ἔχει ἀποσαφηνισθῆ ἐπαρκῶς μέχρι σήμερα [*ἀπὸ τὴν πλευρὰ τὴν ἰδική του*], ἡ παρουσία καὶ ἡ δρᾷσις τῶν ὀρθοδόξων ἐντὸς αὐτοῦ εἶναι οὐσιαστικὰ **ἀδιευκρίνιστη**.

Ἐπάρχει σαφῆς ἀβεβαιότης περὶ τοῦ πῶς δύναται ἡ Ὁρθοδοξία νὰ φέρῃ εἰς πέρας τὴν σωτήρια ἀποστολή της ἐντὸς ἐνὸς Διομολογιακοῦ Ὁργανισμοῦ, ὁ ὁποῖος δὲν εἶναι οὔτε κόσμος, οὔτε ἐκκλησία. Τὰ πενιχρὰ ἀποτελέσματα τῆς δῆθεν μαρτυρίας της στὸν κόσμο τῶν ἑτεροδόξων, δύνανται ἄρα γε νὰ θεωρηθοῦν ὡς ὄντως **ἀποστολική, προφητικὴ καὶ χαρισματικὴ** παρουσία καὶ δρᾶσις; Βεβαίως καὶ ὄχι! Ἐὰν δὲ συνυπολογισθῇ ἡ διάβρωσις αὐτῶν τῶν ἰδίων τῶν ὀρθοδόξων Οἰκουμενιστῶν ἀπὸ τὸν μακροχρόνιο συγχρωτισμὸν τους μὲ τοὺς ἑτεροδόξους ἐντὸς ἐνὸς θεσμικοῦ πλαισίου λειτουργίας καὶ δράσεως, ποὺ κάθε ἄλλο παρὰ ἐγγυᾶται μίαν ἀνεμπόδιστην καὶ ἀδέσμευτην Ἐκκλησιαστικὴν δρᾶσιν, τότε πρέπει νὰ παραδεχθοῦμε τὴν πικρὴ ἀλήθεια, ὅτι τὸ «ἄλας» ἐγίνετο ἢ ἔστω γίνεται «**ἀναλον**»⁷⁹!... Ὁμως, ἕως πότε;

67. Ἡ Παπικὴ θεώρησις τῆς ἐνότητος τῶν Χριστιανῶν

Ἐν συνεχείᾳ, θὰ περάσουμε σὲ ἓνα ἄλλο μεγάλο κεφάλαιον τοῦ συγχρόνου Οἰκουμενισμοῦ. ἔχουμε ἤδη ἀνεφερθῆ σὲ ἄλλη Ὁμιλίαν μας⁸⁰ στὸν διεξαγόμενον ἀπὸ τοῦ 1980 Διάλογο Ὁρθοδόξων καὶ Παπικῶν καὶ μάλιστα στὴν Ἰ΄ Συνάντησιν τῆς Μικτῆς Θεολογικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Διαλόγου στὴν Ραβέννα τῆς Ἰταλίας τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 2007. Ἐποστηρίξαμε βασιμίως, ὅτι οἱ Λατῖνοι προωθοῦν προγραμματισμένα τὸ σχέδιον τοῦ «Ρωμαϊκοῦ Οἰκουμενισμοῦ» τους, γιὰ τὴν ἐπίτευξιν ἐνώσεως *οὐνιτικοῦ τύπου* μὲ τοὺς Ὁρθοδόξους.

Ἡ Β΄ Βατικανὴ Σύνοδος καὶ ἡ Ἐγκύκλιος τοῦ προηγουμένου Πάπα Ἰωάννου Παύλου Β΄ «Ἴνα πάντες ἐν ὧσιν» διακηρύσσουν σαφῶς, ὅτι ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, μία καὶ μοναδική, *ἐνυπάρχει* στὴν δικήν της «Καθολικὴ Ἐκκλησία», μὲ τὴν ἐννοίαν ὅτι εἶναι παρούσα καὶ φανερώνεται σὲ αὐτήν. Στὸ μέτρο δὲ ποὺ τὰ στοιχεῖα ἀγιότητος καὶ ἀληθείας εὐρίσκονται καὶ στὶς ἄλλες χριστιανικὰς κοινότητες, ἡ μοναδικὴ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ κατέχει ἐντὸς αὐτῶν ἐνεργὸν παρουσίαν. Ἡ «**νέα ἐννοία τῆς Ἐκκλησίας**» κατὰ τοὺς Παπικοὺς συνίσταται ἀπὸ μίαν «**Κοινωνίαν Ἐκκλησιῶν**», στὴν ὁποία ἀνήκουν κατὰ κάποιον τρόπο ὅλες οἱ «Χριστιανικὲς Ἐκκλησίαι», οἱ δὲ σχέσεις μεταξὺ τους προσδιορίζονται ὡς σχέσεις «**Ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν**». Αὐτὸ ἰσχύει ἰδίως γιὰ τὶς Ἀνατολικὰς Ἐκκλησίας καὶ μάλιστα τὴν Ὁρθόδοξον. Αὐτὴ ἡ περισσότερη ἢ λιγότερη «κοινωνία τῶν Ἐκκλησιῶν μεταξὺ τους» τοὺς δίδει τὴν

δυνατότητα να βαδίσουν την πορεία της αναζητήσεως της ενότητός τους, ενώ η ιδέα της «προσαρτήσεως», κατά το παράδειγμα των «Ούνιτικών Έκκλησιών» φαίνεται να έγκαταλείπεται, χωρίς όμως να καταργούνται οι «Ούνιτικές Έκκλησίες», οι οποίες καλούνται να συνεχίσουν να υπάρχουν ελεύθερα και να φροντίζουν για το ποίμνιό τους⁸¹.

Η Οικουμενική Κίνηση, κατά τους Παπικούς πάντοτε, αποσκοπεῖ στην από κοινού αύξησι και ανάπτυξι στην πίστι, ενώ γίνεται λόγος για νόμιμη και θεμιτή διαφορά μὴ αντίθετη στην ενότητα της Έκκλησίας⁸². Σπουδαία ἐρμηνευτική ἀρχὴ γι' αὐτοὺς εἶναι ἐκείνη τῆς διακρίσεως μεταξύ παρακαταθήκης τῆς πίστεως καὶ τοῦ τρόπου μὲ τὸν ὁποῖο αὐτὴ ἀπαγγέλληκε. Ἡ κατανόησις τῆς παρακαταθήκης τῆς πίστεως ἐπιδέχεται, κατ' αὐτοὺς, προόδου μὲ τὴν Χάρι τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. **Ἔτσι, διαφορετικὲς διατυπώσεις δὲν εἶναι ἀναγκαστικὰ ἀντιφατικὲς, ἀλλὰ συχνὰ συμπληρωματικὲς.** Οἱ πολεμικὲς ὅμως διενέξεις μετέβαλαν σὲ ἀσυμβίβαστες ἀπόψεις ὅ,τι στὴν πρᾶξι ἦταν δύο ὄψεις ποὺ ἀπέβλεπαν στὸ νὰ ἐξιχνιάσουν τὴν ἴδια πραγματικότητα, ἀλλὰ ἀπὸ διαφορετικὲς ὀπτικὲς γωνίες⁸³. Ἡ οἰκουμενικὴ προσπάθεια ἀποβλέπει στὸν «ἐμπλουτισμὸ τῶν Ἐκκλησιῶν», διότι ἡ προοδευτικὴ ἀπομάκρυνσις «τῆς στέρησε ἀπὸ τὸν πλοῦτο τῶν ἀμοιβαίων δώρων καὶ βοηθημάτων»⁸⁴.

Στὸ πλαίσιο δὲ τοῦτο, τοποθετεῖται τὸ θέμα τοῦ λεγομένου **Πρωτείου τοῦ Ἐπισκόπου Ρώμης**. Αὐτὸ ποὺ κατὰ τοὺς Λατίνους ὑπῆρξε αἰτία χωρισμοῦ, μπορεῖ πλέον νὰ ἀποτελέσῃ τὸ «**ἰδιαιτέρο χάρισμα τὸ ὁποῖο ἡ Καθολικὴ Ἐκκλησία προσφέρει στὶς ἄλλες Ἐκκλησίες: τὴν ὀρατὴ διακονία τῆς ἐνότητος**». Αὐτὴ ἡ διακονία ἀνταποκρίνεται, κατ' αὐτοὺς, **στὸ θέλημα τοῦ Χριστοῦ** γιὰ τὴν δομὴ τῆς Ἐκκλησίας του. Γι' αὐτὸ, **δὲν δύνανται οἱ ἄλλες «Ἐκκλησίες» νὰ ἀρνηθοῦν αὐτὴ τὴν πραγματικότητα**, ἀλλὰ νὰ τὴν ἐξετάσουν ἀπὸ κοινού κατὰ πόσον βασιζέται στὴν Καινὴ Διαθήκη ἢ ὅτι δὲν εὐρίσκεται τούλάχιστον σὲ ἀντίθεσι πρὸς αὐτήν. Οἱ Παπικοὶ τονίζουν μὲ ἔμφασι, ὅτι **πρέπει νὰ γίνῃ «ἀντιληπτὸ ἀπὸ ὅλους, ὅτι δὲν πρόκειται γιὰ μιὰν αὐθαίρετη θέληση ἐξουσίας, ἀλλὰ γιὰ μιὰ βαθειὰ πεποίθησι πίστεως**». Αὐτὴ ἡ διακονία ἔλαβε κατὰ τὴν διάρκειά τῶν αἰῶνων διαφορετικὲς μορφές καὶ «μπορεῖ στὸ μέλλον νὰ λάβῃ μιὰ νέα ὄψη ποὺ νὰ λαμβάνει ὑπ' ὄψιν καὶ τὶς ἀπαιτήσεις, τὶς ἀξίες καὶ τὶς παραδόσεις τῶν ὑπολοίπων Ἐκκλησιῶν. **Αὐτὸ ὅμως δὲ σημαίνει ὅτι ἡ Καθολικὴ Ἐκκλησία μπορεῖ νὰ ἀπαρνηθεῖ τὴν οὐσία τῆς διδασκαλίας τῆς Α' καὶ Β' Βατικανῆς Συνόδου**»⁸⁵!...

68. Ἡ ὀρθόδοξη Οἰκουμενιστικὴ ἀνταπόκρισις

στὸν Παπικὸ Οἰκουμενισμό

Ἄν ἐπιμείναμε στὴν ἔκθεσι τῶν Παπικῶν θέσεων, ἦταν γιὰ νὰ κατανοήσουμε καὶ νὰ ἀποδείξουμε, ὅτι ὁ σύγχρονος Διάλογος Ὁρθόδοξων καὶ Παπικῶν κινεῖται ξεκάθαρα ἐντὸς τοῦ πνεύματος καὶ τοῦ πλαισίου τῶν Παπικῶν θέσεων καὶ ἐξελίσσεται πρὸς τὸν ἐπιθυμητὸ γι' αὐτοὺς σκοπὸ. Παράλληλα, γιὰ νὰ καταδείξουμε ὅτι καμμία σχέσι δὲν ἔχει ὁ Διάλογος αὐτὸς μὲ τὴν Παραδοσιακὴ Ἀγιοπατερικὴ θεώρησι καὶ στάσι τῆς Ὁρθοδοξίας, ὅπως τὴν παρακολουθήσαμε στὴν ἔκθεσι τῶν ἀπόψεων τοῦ Ἁγίου Συμεὼν Θεσσαλονίκης.

Γιὰ τὸν λόγο αὐτό, εἶναι ἀπόλυτα κατανοητὴ καὶ ἀναμενόμενη ἡ *πὼλωσις*, ἡ ὁποία παρατηρεῖται στὶς ἡμέρες μας, μεταξὺ ὑποστηρικτῶν καὶ πολεμίων τοῦ Διαλόγου τούτου.

Οἱ Παπικοί, διακηρύσσουν ἀπερίφραστα σὲ κάθε εὐκαιρία, διὰ τοῦ Καρδινάλιου Κάσπερ, Συμπροέδρου τῆς Ἐπιτροπῆς Διαλόγου, ὅτι **«πρέπει νὰ βρεθῆ ἓνας νέος τύπος πρωτείου γιὰ τὶς ὀρθόδοξες Ἐκκλησίες»⁸⁶**, ἢ ὅτι *ἐνότητα σημαίνει διατήρησι τῆς διαφορετικότητος, ἐπανασύστασι κοινωνίας, πνευματικὸ ἐμπλουτισμὸ καὶ ἀνταλλαγὴ θείων δωρημάτων⁸⁷*.

Οἱ Οἰκουμενισταὶ ἐπίσης, στὸν χῶρο τῆς ἐν Καινοτομίᾳ ὀρθοδοξίας, διακηρύσσουν ἀπροκάλυπτα τὴν διευρημένη οἰκουμενιστικὴ ἐκκλησιολογία τους, τὴν ἄμεσα συμβατὴ μὲ τὶς Παπικὲς θεωρίες.

Ὁ Οἰκουμενιστὴς πατριάρχης Βαρθολομαῖος, σὲ ἓνα χαρακτηριστικὸ κείμενό του, ἀπευθυνόμενος πρὸς παπικοὺς ἐπισκόπους στὴν Κωνσταντινούπολι πρὸ ἔτους, ἀναφέρθηκε στὶς **«Ἀδελφὲς Ἐκκλησίες»** Παλαιᾶς καὶ Νέας Ρώμης, σὲ **«ἀδελφοὺς Ἱεράρχεις»**, σὲ **«μοναδικὲς συναντήσεις»** ὄχι ἀπλῶς **«ἱστορικὲς, ἀλλὰ ἱερέες, ἐφ' ὅσον ἀποκαθιστοῦν θεραπευτικὰ τὴν διεσπασμένη Ἐκκλησία»**, σὲ **«κοινὲς διακηρύξεις»** ἐπὶ φλεγόντων ζητημάτων, τὶς ὁποῖες **«τὸ Σῶμα τοῦ Χριστοῦ ἀπαιτεῖ... ἀπὸ ἡμᾶς τοὺς ἐπισκόπους τῆς Ἐκκλησίας»⁸⁸**.

Ὁ πατριαρχικὸς λόγος, μὲ τὶς ἐντελῶς ἀντορθόδοξες νέες ἐκκλησιολογικὲς θεωρίες, εἶναι τόσο σαφὴς καὶ καθαρὸς, ὥστε νὰ περιττεύῃ κάθε ἐπεξήγησις ἐπὶ τοῦ πραγματικοῦ νοήματός του!

Ὁ Βούλγαρος ἐπίσκοπος Κεντρικῆς Εὐρώπης Τύχων, ἐδήλωσε πρόσφατα ἐνώπιον τοῦ Πάπα Βενεδίκτου ΙΣΤ' στὴν Ρώμη τὴν ἐπιθυμία του γιὰ ἐνότητα, κοινωνία καὶ συλλειτουργία μὲ τοὺς Παπικοὺς. «Ὁ

κόσμος», είπε, «δὲν κατανοεῖ τὶς διαιρέσεις καὶ τὶς συζητήσεις μας... ὁ θεολογικὸς διάλογος εἶναι βέβαια σημαντικός, ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ φοβούμεθα νὰ εἰπούμε ὅτι πρέπει νὰ ἐξεύρουμε ὅσο τὸ δυνατόν συντομώτερα τὸν τρόπο τῆς συνιερουργίας... **ὁ Καθολικὸς δὲν θὰ γίνῃ Ὁρθόδοξος οὔτε θὰ συμβῆ τὸ ἀντίθετο, ἀλλὰ πρέπει νὰ προσεγγίσουμε τὸ Θυσιαστήριό μαζί!**»⁸⁹!...

Ὁ ἀρχιεπίσκοπος Βαρσοβίας καὶ Πολωνίας Σάββας δῆλωσε πρὸ μηνὸς στὴν Γερμανία ἐνώπιον ἐτεροδόξων, ὅτι **οἱ δογματικὲς μας διαφορὲς «εἶναι δῶρο τοῦ Θεοῦ γιὰ νὰ ἀνακαλύψουμε τὴν πολυμορφία τοῦ κόσμου»**⁹⁰! Ὅπως φαίνεται, ὁ Πολωνίας ξεπέρασε ἀκόμη καὶ τοὺς Παπικοὺς σὲ πρωτοτυπία καὶ ἐλευθεριότητα!...

Τὸ Πατριαρχεῖο Μόσχας ἐξέδωσε πρὸ μηνῶν βιβλίον μὲ κείμενα τοῦ Πάπα Βενεδίκτου ΙΣΤ΄, κάτι χωρὶς προηγούμενο στὴν ἱστορία, ἐνῶ ἐκδοτικὸς οἶκος τοῦ Βατικανοῦ ἐτοιμάζει εἰς ἀνταπόδοσιν ἕκδοσι βιβλίου μὲ κείμενα τοῦ πατριάρχου Μόσχας Κυρίλλου⁹¹.

Σχετικὰ δὲ πρόσφατα, ὑψηλόβαθμοι ἀξιωματοῦχοι τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας ἐπιβεβαίωσαν δημοσίως, ὅτι τὸ Πατριαρχεῖο τοὺς -παρὰ τὴν διακοπὴ τῆς εὐχαριστιακῆς κοινωνίας- **θεωρεῖ τὸν Παπισμὸ ὡς πραγματικὴ καὶ ἔγκυρη «Ἀδελφὴ Ἐκκλησία», μὲ μυστηριακὴ χάρι, καὶ πιστεύει ὅτι ἀνήκει ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τῶν Λατίνων στὴν Μία, Ἁγία, Καθολικὴ καὶ Ἀποστολικὴ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ**^{91α}!...

Εἰδήσεις στὸ ἴδιο μῆκος κύματος ἐκπέμπονται συχνὰ καὶ ἀπὸ ἄλλα μέρη τοῦ κόσμου: Ρουμανία, Σερβία, Ἀλεξάνδρεια, Ἀντιόχεια, Ἰταλία, Βέλγιο, Γερμανία, Η.Π.Α. κλπ.

Ἡ σύμπλευσις μὲ τὴν Παπικὴ θεώρησι εἶναι ἀποκαλυπτικὴ καὶ ἐντυπωσιακὴ! Ὁ ἀντορθόδοξος φιλοπαπικὸς παροξυσμὸς ἔχει ἐκτιναχθῆ στα ὕψη! Ὅμως, τί συμβαίνει στὴν πατρίδα μας;

69. Ἡ Ραβέννα διχάζεται

Ὁ ἀρχιεπίσκοπος τῆς Καινοτομίας Ἀθηνῶν Ἰερώνυμος, ἐδήλωσε σὲ παπικὴ ἐφημερίδα⁹² ὅτι τὸ ἀμφιλεγόμενον κείμενον τῆς Ραβέννας, τὸ ὁποῖο ἐκφράζει οὐσιαστικὰ τὴν Παπικὴ ἐκκλησιολογικὴ θεώρησι περὶ ἐνότητος, ἀποτελεῖ **«ἓνα θετικὸ θῆμα, τὸ ὁποῖο περιμένει τὴν συνέχεια του»**, ἐνῶ ἐβεβαίωσε ὅτι **«οἱ ὅποιες μεμονωμέναι ἀπόψεις ἢ ἀκραῖαι ἀντιδράσεις δὲν ἐκφράζουν τὶς ἐπίσημες τοποθετήσεις**

τῆς Ἐκκλησίας». Ὁ κ. Ἱερώνυμος ἔσπευσε νὰ διαχωρίσῃ τὶς θέσεις τῆς διοικήσεως τῆς Ἐκκλησίας τοῦ ἀπὸ τοὺς ἀντιδρῶντας, προλαμβάνοντας τὰ γεγονότα, τὴν στιγμή μάλιστα κατὰ τὴν ὁποία δὲν ὑπάρχει συνοδικὴ ἐγκρίσις ὄχι μόνον γιὰ τὸ Κείμενο τῆς Ραβέννας, ἀλλὰ καὶ γιὰ κανένα Κείμενο τῆς Μικτῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Διαλόγου!...

Βέβαια, ὁ κ. Ἱερώνυμος ἔσπευσε νὰ καθουσιάσῃ τὴν κοινὴ γνώμη ἐδῶ στὴν Ἑλλάδα τὸ παρελθὸν ἔτος, μετὰ τὸν σάλο ποὺ προέκυψε ἀπὸ ἀπίστευτες δηλώσεις κληρικοῦ τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν στὴν Θεσσαλονίκη ἐπὶ τῆς ἐνώσεως Ὁρθοδόξων καὶ Παπικῶν, ὅτι δὲν τὸν ἐξέφραζαν. Συγκεκριμένα, στὴν Ἐπιστημονικὴ Ἡμερίδα μὲ θέμα «Ὁ Θεολογικὸς Διάλογος μεταξὺ τῆς Ὁρθοδόξου καὶ Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας» στὴν Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ ΑΠΘ τὴν 20.5.2009, ὁ π. Παῦλος Κουμαριανὸς πρότεινε ἐρωτηματικῶς **«μήπως (θὰ ἦτανε φρόνιμο) καὶ οἱ δύο Ἐκκλησίες (νὰ) ἀναγνωρίσουν... ὅτι ἀποτελοῦν δύο κακῶς χωρισμένα κομμάτια τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ; Νὰ προχωρήσουμε στὴν ἀποκατάστασι τῆς ἐνότητος καὶ νὰ συνεχίζουμε τὸν διάλογο μετὰ. Θὰ ἦταν πιὸ γόνιμο. Ἄλλωστε διαφορὲς ἔχουμε καὶ μεταξὺ μας οἱ Ὁρθόδοξοι»^{93!}**

Ἄλλος ὀρθόδοξος Καθηγητὴς εἶπε, ὅτι **«θὰ πρέπει νὰ υπερβούμε τοὺς Πατέρες, γιὰ νὰ προχωρήσουμε στὴν ἐνωσι μὲ τοὺς Ρωμαιοκαθολικούς»^{94!}** Ἡ πρότασις-ὁμολογία αὐτή, δεικνύει τὸ μέγεθος τῆς βλασφημίας: Οἱ Ἅγιοι Πατέρες, ὡς «ἐμπόδια», πρέπει νὰ υπερβασθοῦν! Διὰ τοῦ τρόπου ὁμοῦ αὐτοῦ ἐλπίζεται νὰ ὑπάρξῃ «ἐπιτυχία»; Ὅποιοι χωρίζεται ἀπὸ τοὺς Ἁγίους Πατέρες, χωρίζεται ἀπὸ τὸν Θεὸ καὶ τὴν Ἐκκλησία Του, ὅσες δῆθεν ἐκκλησιαστικὲς ἐνώσεις καὶ ἂν ἐπιτύχῃ ἐδῶ στὴν γῆ.

Ὁ Καθηγητὴς τῆς Δογματικῆς Θεολογίας στὴν Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ ΑΠΘ κ. Δημήτριος Τσελεγγίδης ὠρθοτόμησε τὸν λόγον τῆς Ἀληθείας στὴν Οἰκουμενιστικὴ αὐτὴ Ἡμερίδα, ὡς ἐκφραστὴς τοῦ Πατερικοῦ πνεύματος καὶ φρονήματος τῆς Ὁρθοδοξίας. Ἀναφερόμενος κριτικὰ στὸ Κείμενο τῆς Ραβέννας, ἐξήγαγε μεταξὺ ἄλλων καὶ τὰ ἐξῆς σημαντικὰ καὶ ἄκρως ἀποκαλυπτικὰ καὶ ἐνδιαφέροντα συμπεράσματα:

«Στὸ κοινὸ (αὐτὸ) Κείμενο ἡ ὀρθόδοξη ἐκκλησιολογία ἐπεκτείνεται καὶ ἐφαρμόζεται ἀνεπίτρεπτα καὶ στοὺς ἑτεροδόξους. Αὐτὸ γίνεται ἀπροϋπόθετα, χωρὶς δηλαδὴ νὰ λαμβάνονται ὑπ' ὄψιν οἱ ὑφιστάμενες

δογματικές διαφορές, πράγμα που **νομιμοποιεί** ἐκκλησιολογικά τὴν ἑτεροδοξία καὶ τὴν **ἐξισώνει** μὲ τὴν Ὀρθοδοξία. Ὁ **ἐκκλησιολογικὸς αὐτὸς νεωτερισμὸς** διαποτίζει ὅλο τὸ κοινὸ Κεῖμενο καὶ ἐκβάλλει σὲ ἐπιμέρους **ἐκκλησιολογικὲς παραδοξότητες**, οἱ ὁποῖες **ἀλλοιώνουν τὴν ἕως τώρα αὐτοσυνειδησία τῆς Ἐκκλησίας...** Τὸ κοινὸ Κεῖμενο φαίνεται νὰ προϋποθέτει σαφῶς ὅτι **Ὀρθόδοξοι καὶ Ρωμαιοκαθολικοὶ ἀνήκουν στὴ “Μία Ἐκκλησία” καὶ ὅτι οἱ Ρωμαιοκαθολικοὶ ἔχουν κοινὴ μὲ μᾶς ἀποστολικὴ πίστη**, παρὰ τὴν ταύτιση οὐσίας καὶ ἐνεργείας στὸ Θεό, παρὰ τὸ Filioque, παρὰ τὴν ἐσφαλμένη δογματικὴ διδασκαλία τους γιὰ τὸν κτιστὸ χαρακτήρα τῆς ἄκτιστης καὶ θεοποιοῦ Χάριτος. Ὅλα τὰ παραπάνω, στὰ ὁποῖα παραμένουν σταθερὰ μέχρι σήμερα οἱ Ρωμαιοκαθολικοὶ, ἀκυρώνουν στὴν πράξη τὸν χαρακτήρα τῆς Ἐκκλησίας ὡς “κοινωνίας θεώσεως”, μὲ τὴν ὄντολογικὴ σημασία τοῦ ὄρου, (τὴν) πραγματικὴ δηλαδὴ καὶ ὄχι συμβολικὴ μετοχὴ τοῦ ἀνθρώπου στὴ θεία ζωὴ... Τὸ ἐκκλησιολογικὸν χαρακτήρα **χάσμα** ἀνάμεσα στὶς δύο πλευρὲς εἶναι πρὸς τὸ παρὸν **ἀγεφύρωτο**. Καὶ αὐτὸ ὀφείλεται στὴν **ἐσφαλμένη μέθοδο τοῦ Θεολογικοῦ Διαλόγου**, στὴν υἱοθέτηση δηλαδὴ τοῦ “ἐπὶ ἴσοις ὄροις” διαλόγου μὲ παροῦσες τὶς διαφορὲς στὸ δόγμα... Ἡ βάση τοῦ διαλόγου, θεολογικῶς κρινόμενη, εἶναι, δυστυχῶς, **τελειῶς ἐσφαλμένη**. Καὶ τοῦτο, γιατί **παραμερίστηκαν θεμελιώδεις βιβλικὲς καὶ πατερικὲς προδιαγραφὲς-προϋποθέσεις**. Γί' αὐτὸ καὶ ἡ **οὐσιαστικὴ ἀποτυχία** τοῦ πραγματικοῦ Θεολογικοῦ Διαλόγου εἶναι **προδικασμένη...** Ἀπὸ τὶς ἀρχὲς τοῦ 20οῦ αἰῶνα, μὲ τὴ γνωστὴ **Πατριαρχικὴ Ἐγκύκλιο τοῦ 1920**, ἄρχισε νὰ παραμερίζεται οὐσιαστικὰ ἡ σύσταση τοῦ ἁγίου Γρηγορίου Παλαμᾶ πρὸς τοὺς Ρωμαιοκαθολικοὺς καὶ νὰ υἱοθετοῦνται ἄλλες προϋποθέσεις γιὰ τὸ Θεολογικὸν Διάλογο μὲ τοὺς ἑτεροδόξους. Ἔτσι, **ἐγκαινιάσθηκε μιὰ ἄλλη μὴ Πατερικὴ πορεία**, μὲ ἀναπόφευκτη συνέπεια τῶρα “νὰ πηγαίνουμε ἄλλοῦ, χωρὶς (ἴσως) νὰ τὸ καταλαβαίνουμε”»⁹⁵.

610. Ὁμολογία Πίστεως κατὰ τοῦ Οἰκουμενισμοῦ

Μέσα σὲ αὐτὸ τὸ κλίμα ἐντάσεως, τὸ θέρος τοῦ 2009, ἀπὸ μία ἄτυπη «Σύναξη Ὀρθοδόξων κληρικῶν καὶ μοναχῶν», στὴν ὁποία πρωταγωνιστικὸ ρόλο φαίνεται νὰ ἔχη ὁ Πρωτοπρ. π. Θεόδωρος Ζήσης, ὁ ὁποῖος διετέλεσε Καθηγητὴς Πατρολογίας στὴν Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ ΑΠΘ,

ὡς καὶ σεβαστὸς καὶ ἀγαπητὸς διδάσκαλος πρὸς 20ετίας στὴν ἐν λόγῳ Σχολῇ καὶ τοῦ γράφοντος, συντάχθηκε τὸ ὀλιγοσέλιδο κείμενο «Ὁμολογία Πίστεως κατὰ τοῦ Οἰκουμενισμοῦ»⁹⁶.

Τὸ περιεκτικὸ αὐτὸ κείμενο περιλαμβάνει ἑννέα μικρὲς ἐσωτερικὲς παραγράφους καὶ κινεῖται ἐντὸς τῶν Ἀγιοπατερικῶν πλαισίων τῆς Ὁρθοδόξου Πίστεως καὶ Παραδόσεως. Γιὰ τὸν λόγο αὐτό, ἔσπευσαν νὰ τὸ ὑπογράψουν Κληρικοί, Μοναχοί, Μοναχὲς καὶ Λαϊκοί, ἀνήκοντες στὶς λεγόμενες ἐπίσημες Ἐκκλησίες τοῦ χώρου τῆς Καινοτομίας, ἐφ' ὅσον ἄλλωστε τὸ σκεπτικὸ τοῦ κειμένου ἀφορᾷ αὐτούς, τόσο ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα (καὶ τὸ Ἅγιον Ὄρος), ὅσο καὶ ἀπὸ τὴν Κύπρο καὶ τὸ ἐξωτερικὸ, μὲ ἀποτέλεσμα οἱ ὑπογράψαντες μέχρι στιγμῆς (Φεβρ. 2010) νὰ ἔχουν φθάσει τὶς 19 χιλιάδες καὶ οἱ ὑπογραφὲς συνεχίζονται.

Στὸν «Πρόλογό» τῆς ἡ Συντακτικῆς Ἐπιτροπῆ διακηρύσσει, ὅτι προέβη στὴν σύνταξι τοῦ κειμένου «ὡς ἔκφρασι τῆς καλῆς ἀνησυχίας καὶ ἀγωνίας τους γιὰ ὅσα συμβαίνουν στὸν χώρο τοῦ Οἰκουμενισμοῦ, ὁ ὁποῖος ὀρθῶς χαρακτηρίσθηκε ὡς παναίρεση, ὡς ἡ χειρότερη αἵρεση ὄλων τῶν ἐποχῶν». Μὲ τὸν τρόπο αὐτό, συντάξαντες καὶ ὑπογράψαντες-ὑπογράφοντες «συμμετέχουν κατὰ χρέος στὴν διαμόρφωσι τῆς ἐκκλησιαστικῆς συνειδήσεως γιὰ τὴν παναίρεση τοῦ Οἰκουμενισμοῦ καὶ ἐλπίζουν ὅτι τὸ σῶμα τῶν ἐπισκόπων θὰ ἀναλάβει τὶς εὐθύνες του καὶ θὰ προχωρήσει καὶ στὴν ἐπίσημη συνοδικὴ καταδίκη του».

Στὴν παράγραφο περὶ Παπισμοῦ, ἀποκηρύσσονται οἱ παλαιὲς καὶ νεώτερες πλάνες καὶ αἵρέσεις τῶν Λατίνων καὶ γίνεται εἰδικὴ ἀναφορὰ στὴν αἰρετικὴ ἰδιότητα τοῦ Πάπα καὶ στὴν ἔλλειψι Χάριτος στὰ Μυστήρια τῶν Παπικῶν, μὲ παραπομπὲς σὲ κείμενα τοῦ Ἁγίου Συμεῶν Θεσσαλονίκης.

Στὴν παράγραφο περὶ τῆς κριτικῆς στάσεως τῆς Ἐκκλησίας ἐναντι τῶν αἱρέσεων μέχρι τὶς ἀρχὲς τοῦ Κ' αἰ., γίνεται ἰδιαίτερη μνεῖα στὴν καινοφανῆ πατριαρχικὴ Ἐγκύκλιό τοῦ 1920, ἡ ὁποία ἀναγνώρισε τὶς αἵρέσεις ὡς «ἐκκλησίες». Ἐν συνεχείᾳ δέ, ἀνοιξε ὁ δρόμος γιὰ νὰ ἀναπτυχθῇ στὸν χώρο τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἡ αἵρεσις τοῦ Οἰκουμενισμοῦ. Ἡ κακοδοξία αὐτὴ «νομιμοποιεῖ ὅλες τὶς αἵρέσεις ὡς ἐκκλησίες καὶ προσβάλλει τὸ δόγμα τῆς Μιᾶς, Ἁγίας, Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας. Ἀναπτύχθηκε πλέον, διδάσκεται καὶ ἐπιβάλλεται ἀπὸ Πατριάρχες καὶ ἐπισκόπους νέο δόγμα περὶ Ἐκκλησίας, νέα ἐκκλησιολογία». Καὶ ἐπίσης, ὁμολογεῖται ὅτι «στεγασθήκαμε μέσα στὸ “Παγκό-

σμιο Συμβούλιο Ἐκκλησιῶν” καὶ οὐσιαστικὰ προδῶσαμε -καὶ μόνο μὲ τὴν ἔνταξή μας- τὴν ἐκκλησιολογική μας αὐτοσυνειδησία».

Ἐν συνεχείᾳ, στὴν ὀγδὴ παράγραφο, οἱ δραστήριοι Οἰκουμενισταὶ στὸν χῶρο τῆς ὀρθοδοξίας, διακηρύσσεται ὅτι θέτουν τοὺς ἑαυτοῦς των «ἐκτὸς Ἐκκλησίας». Εἰδικῶς ἐπὶ τῆς ἐκφράσεως αὐτῆς, λόγῳ ποικίλου σχολιασμοῦ τῆς, ἐγράφη σχετικὸ ἐκτενὲς κείμενο⁹⁷ ἀπὸ μέλος προφανῶς τῆς Συντακτικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς «Ὁμολογίας», τὸ ὁποῖο ἔχουμε τὴν αἴσθησι ὅτι προσεγγίζει σημαντικὰ τὴν ἡμετέρα ἐκκλησιολογικὴ θεώρησι, ὅπως αὐτὴ ἐκτίθεται στὸ διακηρυκτικὸ κείμενό μας: «Ἡ θέσις τῶν ἀκρίτων αἰρετικῶν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ»⁹⁸.

Ἐμεῖς, οἱ Χάριτι Θεοῦ Ὁρθόδοξοι Ἐνιστάμενοι κατὰ τοῦ Οἰκουμενισμοῦ καὶ ἀκολουθοῦντες τὸ Πάτριον Ἡμερολόγιο, χαίρουμε ἰδιαίτερος γιὰ τὴν ἐλπιδοφόρα αὐτὴ ἐξέλιξι, ἡ ὁποία προέκυψε ἔστω καὶ κατόπιν μεγάλης καθυστερήσεως. Ἐπιβεβαίωσε, σὺν τοῖς ἄλλοις, τὸν ἀπὸ δεκαετιῶν ταπεινὸ ἀγῶνα μας καὶ τὴν σταθερὴ καὶ συνεπῆ Ὁμολογία μας. Ἐφ’ ὅσον ἀναγνωρίζεται ὑπὸ τοῦ κειμένου τῆς ἄρτι κυκλοφορηθείσης «Ὁμολογίας» ὅτι ἡ *Ἐγκύκλιος* τοῦ 1920 ἀποτελεῖ τὴν αἰτία τῆς κηρύξεως τοῦ Οἰκουμενισμοῦ στὸν χῶρο τῆς Ὁρθοδοξίας, θεωροῦμε ὅτι ὑπάρχει καὶ ἡ ἐπίγνωσις ὅτι ἡ ἴδια αὐτὴ *Ἐγκύκλιος* ἀποτελεῖ καὶ τὴν *γενεσιουργὸ αἰτία τῆς ἡμερολογιακῆς καινοτομίας, ὡς συμπτώματος ἐπιβολῆς τοῦ Οἰκουμενισμοῦ στὸν χῶρο τῆς Ὁρθοδοξίας*· ὁπότε, ἐλπίζουμε βάσιμα καὶ εὐχόμεσθε ἐγκάρδια οἱ Ὁμολογηταὶ Ἀντι-οικουμενισταὶ Ἀδελφοί μας, στοὺς ὁποίους τείνουμε χεῖρα ἀγάπης καὶ ἀλληλεγγύης, νὰ μὴ ἀποφύγουν τὴν προσέγγισι μεταξὺ τῶν ὄντως Ὁρθοδόξων.

Κάποιες ἐκφράσεις ἀπὸ τοὺς Συντάκτας στὸν Πρόλογο τῆς «Ὁμολογίας» περὶ ἀποφυγῆς «σχισματικῶν τάσεων» καὶ περὶ ὑπαγωγῆς σὲ «κανονικὲς ἐκκλησιαστικὲς δικαιοδοσίες», ἂν δὲν ἐγράφησαν γιὰ λόγους προφανοῦς σκοπιμότητος, ἀλλὰ ἐκφράζουν βαθύτερη ἀποστροφή καὶ καταδίκη τῶν Ἀποτετειχισμένων Ἀκαινοτομητῶν Ὁρθοδόξων Ἀδελφῶν τους, τότε ἀμαυρῶνουν τὴν μαρτυρία τους καὶ τοὺς καθιστοῦν δεσμίους μικροψυχίας καὶ προκαταλήψεως, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον εἰλικρινὰ ἀπευχόμεσθε!

Ἄλλωστε γνωρίζουν πολὺ καλῶς, ὅτι Ὁμολογιακὸς Ἀγῶνας καὶ «**ἐν γνώσει**» εὐχαριστιακὴ κοινωνία μὲ τοὺς καταγγελομένους κακοδόξους ἀρχιποιμένας, εἶναι σχῆμα ὁξύμωρον. Οἱ Ἅγιοι Πατέρες δὲν ἀρκοῦνταν

ἀπλῶς στὴν ὁμολογιακὴ καταγγελία τῶν οὐσιαστικὰ «ψευδοποιμένων» καὶ «ψευδοδιδασκάλων», συλλέγοντες μάλιστα ὑπογραφὲς κλήρου καὶ λαοῦ, ὥστε νὰ «πιέσουν» (!) τοὺς ἐπισκόπους νὰ καταδικάσουν τὴν αἵρεσι! Ἐκ τῆς στιγμῆς ποὺ διεπίστωναν μία κακοδοξία, διέκοπταν ἀμέσως τὴν κοινωνία μὲ τοὺς συγκεκριμένους φορεῖς τῆς, ἄνευ ψευδοσυλλογισμῶν καὶ ψευδοδιλημμάτων περὶ τοῦ δυνητικοῦ ἢ μὴ χαρακτήρος τῆς διακοπῆς ἢ περὶ «συντεταγμένης» μόνον Ἀποτειχίσεως κλπ.

611. Τὰ μετὰ τὴν «Ὁμολογίαν»

Τὴν «Ὁμολογία» ὑπέγραψαν καὶ τινες ἐπίσκοποι στὴν Ἑλλάδα καὶ τὸ ἐξωτερικόν, ὀλιγώτεροι τῆς δεκάδος, ἕνας μάλιστα ἐκ τῶν ὁποίων ὑπαναχώρησε καὶ ἀπέσυρε τὴν ὑπογραφή του. Οἱ ἐπίσημες ἐκκλησιαστικὲς ἀρχὲς δὲν φάνηκαν νὰ συγκινοῦνται καὶ μᾶλλον ἐνοχλήθηκαν. Ὁ μέγας δὲ ἀριθμὸς ὑπογραφῶν, ὠδήγησε σὲ σοβαρὴ ἀντίδρασι ἐκ μέρους τῶν Οἰκουμενιστῶν.

Πρῶτος ἀντιδράσας κατὰ τῶν «νεο-ενισταμένων», ὅπως τοὺς ἀπεκάλεσε, ἦταν ὁ γνωστὸς βετεράνος τοῦ Οἰκουμενισμοῦ π. Γεώργιος Τσέτσης ἀπὸ τὴν Γενεύη, ὁ ὁποῖος σὲ δηκτικὸ κείμενό του⁹⁹ χρησιμοποιεῖ τὸν συνήθη κατηγορητικὸ καὶ εἰρωνικὸ του τρόπο. Ἀπαντήθηκε ὁμως καταλλήλως ἀπὸ ἀρκετοὺς ὑποστηρικτὰς τῆς «Ὁμολογίας», ἂν καὶ σὲ κάποιες ἐκ τῶν ἀπαντήσεων ὑπῆρξε σαφὴς σύγχυσις περὶ τῆς ταυτότητος καὶ τῶν θέσεων ἡμῶν τῶν Ὀρθοδόξων Ἐνισταμένων¹⁰⁰.

Ὁ Οἰκουμενιστὴς πατριάρχης Βαρθολομαῖος ἀπὸ μέρους τοῦ ἔσπευσε μὲσω αὐστηρᾶς ἐπιστολῆς τοῦ πρὸς τὸν Ἀθηνῶν Ἱερώνυμο νὰ ἐπικρίνη τοὺς συντάξαντας καὶ ὑπογράψαντας τὴν «Ὁμολογίαν», ὡς ἐμφορομένους ἀπὸ ζηλωτικὲς καὶ σχισματικὲς τάσεις καὶ ὡς περιφρονητὰς ὁμοφώνων πανορθοδόξων συνοδικῶν ἀποφάσεων περὶ τοῦ διαλόγου μετὰ τῶν ἑτεροδόξων¹⁰¹. Ἐζήτησε δὲ ἀπὸ τὸν κ. Ἱερώνυμο νὰ λάβῃ τὰ ἐνδεδειγμένα μέτρα!

Ὁ πατριάρχης ὁμως, ἐπικαλούμενος ὁμόφωνες συνοδικὲς ἀποφάσεις, δὲν ἔλαβε ὑπ' ὄψιν τοῦ τὴν γνωστὴ ἐκκλησιολογικὴ ἀρχὴ περὶ τοῦ **ἂν** καὶ **πότε** τὸ **Πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας** ἀπεφάνθη ἀποδεκτικῶς ἐπὶ τῶν ἀποφάσεων αὐτῶν, καὶ περὶ τοῦ **ἂν** καὶ **πότε** ἡ **Ἐκκλησιαστικὴ Συνείδησις** ἐπικύρωσε τὰ ἀποφασισθέντα. Οἱ ὅποιες Συνοδικὲς Ἀποφάσεις ἐκφράζουν τὴν Ἀλήθεια καὶ τὴν Δικαιοσύνη καὶ ἄρα εἶναι

ὑποχρεωτικές καὶ δεσμευτικές, στὸν βαθμὸ πού ταυτίζονται μὲ τὴν Ἄληθεια πού ἐκπηγάζει ἀπὸ τὸ Πνεῦμα τῆς Ἄληθείας¹⁰². Γιὰ νὰ συμβαίη αὐτό, θὰ πρέπει οἱ ἀποφασίζοντες Ἐπίσκοποι νὰ εἶναι δέκτες τῆς Χάριτος. Ὅσες συνοδικές ἀποφάσεις καινολογοῦν καὶ νεωτερίζουν ἐμφανῶς, ἢ ἐπίσης ἄλλως ἐννοοῦνται καὶ ἄλλως ἐφαρμόζονται ἀπὸ τοὺς ἰδίους τοὺς ἐπισκόπους, αὐτὲς βεβαίως δὲν εἶναι ἀλάθητες καὶ δεσμευτικές καὶ δὲν ἀποτελοῦν ἀκριβῆ καὶ ἀπλανῆ γνώμονα ἐκκλησιαστικῆς πορείας.

Ἡ ἄμεσα ὑπεύθυνη γιὰ τὴν «Ὁμολογία» «Σύναξη Κληρικῶν καὶ Μοναχῶν» ἀπέστειλε ἐπίσης γράμμα πρὸς τὸν Ἀθηνῶν Ἱερώνυμο¹⁰³, ὅπου διευκρινίζει ὅτι ἡ ἀντίδρασις στὸν Οἰκουμενισμό δὲν ἀμφισβητεῖ πανορθόδοξες ἀποφάσεις, ἂν καὶ αὐτὲς «δὲν ὑπερισχύουν τῶν ἀποφάσεων τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων καὶ τῆς δογματικῆς διδασκαλίας καὶ συνειδήσεως τῆς Ἐκκλησίας». Ἐξηγεῖται δέ, ὅτι ἡ ἀσκηθεῖσα κριτικὴ ἀφορᾶ στὴν «ἐφαρμογὴ καὶ τὴν ἀποδοχὴ στὴν πράξη τῆς παναιρέσεως τοῦ Οἰκουμενισμοῦ».

Ἐν συνεχείᾳ, ἀκολουθεῖ μία σειρά συντριπτικῶν ἐρωτημάτων πρὸς τὸν ἴδιο τὸν πατριάρχη, περὶ τοῦ ποιῆς συνοδικές ἀποφάσεις ἐνέκριναν τὴν συμμετοχὴ του στὶς παπικὲς λειτουργίες στὸ Βατικανό, τὸν λειτουργικὸ του ἀσπασμὸ μὲ τὸν Πάπα στὸ Φανάρι, τὴν συμμετοχὴ σὲ συμπροσευχὲς καὶ λατρευτικὲς πράξεις τῶν ἑτεροδόξων, τὶς αἰρετικὲς θεωρίες τῶν «ἀδελφῶν ἐκκλησιῶν», τῶν «δύο πνευμόνων», τὴν ἀποδοχὴ τοῦ βαπτίσματος τῶν ἑτεροδόξων, τὸ Βατικανὸ ὡς ἐκκλησία καὶ τὸν Πάπα ὡς κανονικὸ ἐπίσκοπο καὶ συνυπεύθυνο γιὰ τὴν διαποίμνασι τῶν χριστιανῶν... Τέλος, ἐπισημαίνεται ὀρθᾶ ἡ συνήθης *διγλωσσία* τῶν Οἰκουμενιστῶν κατὰ περίστασι, ἐπίσης δὲ τονίζεται ὁ «κατεξουτελισμὸς» τῶν συνοδικῶν ἀποφάσεων στὸ θέμα τῆς Οὐνίας, διότι ἐνῶ αὐτὴ καταδικάσθηκε, ἢ καταδίκη παρακάμφθηκε, ἀκολούθησε ἡ ἀναγνώρισίς της καὶ ἡ ἐκκλησιολογικὴ ἐξίσωσις ὀρθοδόξων-παπικῶν-οὐνιτῶν, ἐνῶ ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τοῦ Διαλόγου Οὐνίτες συμμετεῖχαν σὲ αὐτὸν ὡς συνομιλητές.

612. Ἐν ὄψει τῆς Συνελεύσεως

Ὁρθοδόξων καὶ Παπικῶν στὴν Κύπρο

Οἱ Ἄγιορεῖται (Ἱεροκοινοτικὴ Ἐπιτροπὴ ἐπὶ τῶν Δογματικῶν), ἐν ὄψει τῆς Συνελεύσεως τῆς Μικτῆς Ἐπιτροπῆς Θεολογικοῦ Διαλόγου

Ἐκκλησιῶν καὶ Παπικῶν στὴν Κύπρο, τὸν Ὀκτώβριο τοῦ 2009, συν-έταξαν «Εἰσηγητικὴν Ἔκθεσιν Περὶ τῆς Προοπτικῆς τοῦ Θεολογικοῦ Διαλόγου Ἐκκλησιῶν καὶ Ρωμαιοκαθολικῶν ὅσον ἀφορᾷ τὸν ρόλον τοῦ Ἐπισκόπου Ρώμης κατὰ τὴν πρώτην χιλιετίαν»¹⁰⁴.

Σὲ αὐτὴν δηλώνουν ἀπερίφραστα, ὅτι «ὁ **Διάλογος αὐτὸς ἔχει σχεδιασθῆ γιὰ νὰ ὁδηγήσῃ σὲ μία οὐνιτικοῦ τύπου ἔνωση τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ τῶν Ρωμαιοκαθολικῶν μὲ ἀναγνώρισι ἐνὸς εἴδους παπικοῦ πρωτείου χωρὶς ἄρσι τῶν δογματικῶν διαφορῶν, δηλαδὴ χωρὶς ὁ Παπισμὸς νὰ ἐγκαταλείψῃ τὶς αἰρετικές του διδασκαλίας**».

Ἐν ὄψει τῆς Συνελεύσεως στὴν Κύπρο, ἐπιστολὴ πρὸς τὴν Ἱερὰ Σύνοδο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀπέστειλε καὶ ὁ Καθηγητὴς κ. Δημήτριος Τσελεγγίδης μὲ πολὺ σημαντικὸ καὶ ἀξιοπρόσεκτο προβληματισμό. Μεταξὺ ἄλλων, γράφει:

«Ἡ προγραμματισμένη θεολογικὴ συζήτηση γιὰ τὸ πρωτεῖο τοῦ Ἐπισκόπου Ρώμης “εἰς μεγαλύτερον βάθος”,... εἶναι μεθοδολογικῶς ἄκαιρη καὶ οὐσιαστικὰ πρωθύστερη. Καὶ τοῦτο, γιατί, σύμφωνα μὲ τὴν θεολογικὴ καὶ πατερικὴ δεοντολογία, θὰ πρέπει νὰ προηγηθεῖ ὅπως οὐδέποτε ἡ θεολογικὴ συζήτηση γιὰ τὴ θεμελιώδη διαφορὰ μας μὲ τοὺς Ρωμαιοκαθολικοὺς στὸ δόγμα καὶ εἰδικότερα στὸ Filioque, τὸ ἀλάθητο καὶ τὴν κτιστὴ θεία Χάρη, ποὺ ἐσφαλμένα ἐξακολουθοῦν νὰ ὑποστηρίζουν... **Μόνον μετὰ τὴν ἀπόλυτη ταυτότητά μας στὸ δόγμα μπορεῖ νὰ ἀκολουθήσῃ συζήτηση γιὰ τὸν τρόπο διοικήσεως τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ διαφορὰ στὸ δόγμα... θέτει ἐκτὸς Ἐκκλησίας τοὺς Ρωμαιοκαθολικοὺς**»¹⁰⁵.

Τὸ περιεχόμενο τῆς ἐπιστολῆς αὐτῆς ἐνώχλησε τὸν Συμπρόεδρο τῆς Ἐπιτροπῆς Διαλόγου μητροπολίτη Περγάμου Ἰωάννη (Ζηζιούλα), ὁ ὁποῖος ἔσπευσε μὲ ἐπιστολὴ του «Πρὸς ὅλους τοὺς Μητροπολίτες»¹⁰⁶ νὰ καταφύγῃ στὴν γνωστὴ μέθοδο παραπομπῆς σὲ ἀποφάσεις τῶν Προκαθημένων τῶν τοπικῶν ἐκκλησιῶν περὶ τῆς συνεχείας τοῦ Διαλόγου καὶ περὶ τῆς θεματολογίας του, δηλαδὴ τῆς ἐνασχολήσεώς του μὲ τὸ «Πρωτεῖο» τοῦ Πάπα, θέτων τὸ ἐρώτημα: «*Θὰ ὑπακούωμεν εἰς τὰς συνοδικὰς ἀποφάσεις, ὡς πράττομεν ἡμεῖς βαλλόμενοι διὰ τοῦτο, ἢ εἰς τοὺς “ζηλωτὰς” τῆς Ὀρθοδοξίας;*».

Ὁ δὲ κ. Τσελεγγίδης ἀπήντησε δεόντως¹⁰⁷, ἐξηγῶν ὅτι ζητεῖ ἐπὶ τῆς μεθοδεύσεως τοῦ Διαλόγου νὰ ἐκφρασθῇ ἡ ἐκκλησία ὄντως Συνοδικῶς.

Κατόπιν τόσοσ θορύβου, ἡ σύνοδος τῆς ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐν Καινοτομία ἀσχολήθηκε στὶς ἀρχὲς τοῦ περασμένου Ὀκτωβρίου μὲ τὸ θέμα τοῦ Διαλόγου μὲ τοὺς Παπικοὺς καὶ μὲ τὴν «Ὁμολογία Πίστewος» τῶν ἀντιδρώντων, τὴν ὁποία ἐθεώρησε «ὡς ἐκ περισσοῦ», δηλαδὴ ἀπλῶς ἄκαιρη καὶ ἀχρείαστη¹⁰⁸.

Κατόπιν πάντων τούτων καὶ μέσα σὲ κλίμα ἐντόνων ἀντιδράσεων ἀπὸ εὐαίσθητοποιημένους κληρικοὺς καὶ λαϊκοὺς, οἱ ὁποῖοι ἐξέφραζαν τὴν διαμαρτυρία τους δημοσίως καὶ μάλιστα **κακοποιήθηκαν** γιὰ τοῦτο, συνῆλθε στὴν Πάφο τῆς Κύπρου ἡ ΙΑ΄ Συνάντησις τῆς Διεθνoῦς Μικτῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Θεολογικοῦ Διαλόγου Ὁρθοδόξων καὶ Παπικῶν ἀπὸ 16 ἕως 23 Ὀκτωβρίου 2009. Ἡ Ἐπιτροπὴ μελέτησε προσχέδιο κειμένου περὶ τοῦ θέματος: «Ὁ ρόλος τοῦ Ἐπισκόπου Ρώμης ἐν τῇ κοινωνίᾳ τῆς Ἐκκλησίας κατὰ τὴν πρώτην Χιλιετίαν», τὸ ὁποῖο συνέταξε Μικτὴ Συντακτικὴ Ἐπιτροπὴ στὸν Ἅγιο Νικόλαο Κρήτης τὸ 2008. Δὲν ὠλοκλήρωσε ὁμως τὶς ἐργασίεις της καὶ ἀπεφάσισε τὴν συνέχισί τους σὲ προσεχῆ συνάντησι τῆς Ὀλομελείας στὴν Βιέννη τῆς Αὐστρίας τὸν Σεπτέμβριο τοῦ 2010¹⁰⁹.

613. Ἐπίλογος

Ἀπὸ τὴν μακρὰ αὐτὴ περιδιάβασι στὶς πιὸ πρόσφατες ραγδαῖες ἐξελίξεις ἐπὶ τῶν θεμάτων Πίστewος, τὰ συμπεράσματα εἶναι ἀνάμικτα, εὐχάριστα καὶ δυσάρεστα.

Ἡ ἰδιαιτέρα ζωηρὴ ἀφύπνισις τοῦ Ὁρθοδόξου Ἀντι-οικουμενισμοῦ σὲ ἡμέρες μεγάλης ὄντως ἀδιαφορίας, σχετικότητος καὶ ἀποστασίας ἀπὸ τὴν Πίστι καὶ τὸ ἦθος, ἡ ὁποία παρατηρεῖται στὴν πατρίδα μας καὶ σὲ ὅλο τὸν κόσμο, εἶναι γεγονόςς παρήγορο καὶ ἐλπιδοφόρο. Ἡ Χάρις τοῦ Θεοῦ ἐπενεργεῖ θαυμαστῶς, ὥστε νὰ ἐκκολάπτη καὶ νὰ ἀναδεικνύη νέους Ὁμολογητάς. Προσευχόμαστε γιὰ τὴν ὀλοκλήρωσι τῆς Ὁμολογίας καὶ γιὰ τὴν προσέγγισι τῶν διηρημένων Ὁρθοδόξων.

Ἄν ἡ Ὁρθοδοξία ἔχη κάτι νὰ προσφέρῃ στοὺς ἕτεροδόξους καὶ γενικὰ στὴν κοινωνία τῆς παγκοσμιοποιήσεως, δὲν εἶναι βέβαια ἀτέρμονες διάλογοι, διαχριστιανικοὶ, διαθρησκειακοὶ ἢ διαπολιτισμικοὶ, ἐντὸς μάλιστα λανθασμένου πλαισίου, λανθασμένης προβληματικῆς, λανθασμένης κατευθύνσεως καὶ ἀποτελεσμάτων. Οὔτε οἰκολογικὲς δραστηριότητες ἐντὸς τοῦ ἰδίου θολοῦ σκηνικοῦ.

Αυτό που ἡ Ὁρθοδοξία ἔχει νὰ προσφέρῃ καὶ νὰ ἀποκαλύπτῃ τώρα καὶ πάντοτε εἶναι τὸ **Φιλοκαλικὸ «πνεῦμα»**: *Τὴν Ἀγάπῃ τοῦ Κάλλους τοῦ Γλυκυτάτου Νυμφίου Χριστοῦ, τοῦ Ἀληθινοῦ Ἐραστοῦ τῆς Ἀνθρωπότητος καὶ κάθε ἀνθρώπου, ἀλλὰ καὶ ὅλης τῆς κτίσεως, ὁ Ὅποῖος ἀποκαθιστᾷ «πάντα ἄνθρωπον» στὸ ἀληθινὸ του Κάλλος κατ' Εἰκόνα καὶ καθ' Ὁμοίωσίν Του.* Μὲ μία μόνον προϋπόθεσι: **Μετάνοια** καὶ ἔνταξι στὸ *Ἔνα καὶ Μοναδικὸ Σῶμα Του*, διότι ὁ Κύριος εἶναι Ἔνας, Μία ἢ Πίστις Του καὶ Ἔνα τὸ Βάπτισμα καὶ ἡ Μυστηριακὴ Ἄκτιστη καὶ Μεταμορφωτικὴ Χάρις Του. Ἐντὸς τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Σώματος βιώνεται ἡ ἀληθινὴ *Κοινωνία* μετὰ τοῦ Θεοῦ, μετὰ τῶν μελῶν καὶ μετὰ τῆς δημιουργίας, μὲ καθαρὰ Ἀσκητικὸ, Εὐχαριστιακὸ καὶ Ἐσχατολικὸ προσανατολισμό. Ἄν δὲν ἐπρόκειτο γιὰ τὴν *μόνη Ἐλπίδα τοῦ κόσμου*, οἱ ἀπ' αἰῶνος Ἅγιοι, Πατέρες καὶ Μητέρες τῆς ἀγίας Ὁρθοδόξου Πίστεώς μας, δὲν θὰ ἐκοπίαζαν ἕως θανάτου οὔτε θὰ ἔχυναν προθύμως τὸ αἷμα τους!

Ἡ εὐθύνη μας, ὡς Ὁρθοδόξων Ἀντι-οικουμενιστῶν ἀγωνιζομένων γιὰ τὴν Ἐνότητα τῆς Πίστεως καὶ τὴν Μαρτυρίαν τῆς Ἀληθείας, οὐσιαστικὰ δὲ γιὰ τὴν Θέωσι τοῦ ἀνθρώπου, εἶναι μεγίστη. Ἄς τὴν μετουσιώσουμε σὲ προσευχὴ, ἐγρήγοροι, σταθερότητα, ἱεραποστολικὴ δρᾶσι καὶ ἔμπρακτη διακονία, ὥστε νὰ ἀποδειχθοῦμε δοῦλοι ἀγαθοὶ καὶ πιστοί. Ἡ πραγματικὴ *οἰκουμενικὴ κλήσις μας, ἡ Εὐαγγελικὴ καὶ Ὁρθόδοξη*, εἶναι νὰ ἡμαστε «Ἅγιοι» καὶ νὰ μεταδίδουμε «Φῶς» μὲ ὅλη μας τὴν ὕπαρξι καὶ μὲ κάθε λεπτομέρεια τῆς ζωῆς μας: «οὔτω λαμπάτω τὸ φῶς ἡμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὅπως ἴδωσιν ὑμῶν τὰ καλὰ ἔργα καὶ δοξάσωσι τὸν Πατέρα ὑμῶν ἐν τοῖς οὐρανοῖς»¹¹⁰! Διὰ τοῦ τρόπου αὐτοῦ, θὰ ἀποτελοῦμε *σημεῖα* θείας παρουσίας στὸν κόσμον, προσκαλοῦντες τοὺς καλοπροαιρέτους στὴν Ἀλήθεια καὶ ἐλέγχοντες ταυτοχρόνως τοὺς κακοπροαιρέτους καὶ πονηροὺς: «οὐ γὰρ πάντων ἡ πίστις»¹¹¹!...

Μία Πατερικὴ, Παραδοσιακὴ, Ὁμολογιακὴ καὶ Πνευματικὴ-ἱεραποστολικὴ **πορεία** καὶ **μαρτυρία** τῆς Ὁρθοδοξίας στὸν σύγχρονον παραπαίοντα κόσμον ἀποτελεῖ τὴν κατ' ἐξοχὴν ἀναγκαίαν, πολύτιμην καὶ εὐεργετικὴν συνεισφοράν της. Ἡ ἄρνησις τοῦ Οἰκουμενισμοῦ δὲν καθιστᾷ Αὐτὴν ἕνα «γκέττο», ὅπως διατείνονται οἱ κοσμοπολίται Οἰκουμενισταί, οὔτε τὴν θέτει στὸ περιθώριον τῆς ἱστορίας, σὲ ἀπομόνωσι, μειονεξία καὶ ἀδυναμία ἀντιμετωπίσεως τῆς σύγχρονης πραγματικότητος, ἀλλὰ ἀντι-

θέτως τὴν ἀποκαθαίρει ἀπὸ τὰ φθοροποιὰ «στοιχεῖα τοῦ κόσμου»¹¹² καὶ τὴν ἀπεγκλωβίζει ἀπὸ τὴν ἐπήρεια τοῦ Πονηροῦ, ὥστε νὰ ἐπιτελέσῃ ἀνεμπόδιστα τὴν σωτήρια ἀποστολή Της!

Ἡ ἐπὶ τοῦ παρόντος ἀμετανοησία τῶν Οἰκουμενιστῶν, οἱ ὅποιοι μάλιστα σκληρύνουν τὴν στάσι τους ἐνώπιον τῶν ἀντιδράσεων γιὰ τὴν ἀποστατική τους πορεία, ἀποτελεῖ αἰτία λύπης καὶ ὀδύνης. Εἶθε ὁ Κύριος νὰ τοὺς δώσῃ μετάνοια καὶ ἀνάνηψι γιὰ νὰ κατανοήσουν τὸ ἀληθινὸ χρέος τους ἔναντι Θεοῦ, Ἐκκλησίας καὶ κόσμου!

Ἔως ὅτου συμβῆ αὐτό, ὁ διακριτικὸς Ἔλεγχος τῆς πλάνης καὶ ἡ Ὁμολογία τῆς Ὁρθοδόξου Ἀληθείας καὶ Ζωῆς ἅς μᾶς χαρακτηρίζουν σταθερὰ καὶ ὑπεύθυνα! Ὅπως φαίνεται, ὁ ἀγώνας θὰ εἶναι μακρὺς καὶ οἱ δοκιμασίαι πολλές καὶ ἀπροσμέτρητες...

Κλείνουμε μὲ μία ἐνισχυτικὴ προτροπὴ τοῦ ἀποψινοῦ Διδασκάλου καὶ Ὁδηγοῦ μας Ἀγίου Συμεῶν Θεσσαλονίκης, ὁ ὁποῖος ἀπευθύνεται ἐπικαίρως καὶ εἰς ἡμᾶς:

«Φυλάξατε τὴν πίστιν καὶ ὑπὲρ αὐτῆς ἀγωνίσασθε, ἵνα σὺν τῷ θεῷ καὶ ἡμεῖς Παύλῳ στεφανωθῆτε, λέγοντι· “τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν ἠγωνίσαι, τὸν δρόμον τετέλεκα, τὴν πίστιν τετήρηκα· λοιπὸν, ἀπόκειται μοι ὁ τῆς δικαιοσύνης στέφανος, ὃν ἀποδώσει μοι ὁ Κύριος ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ὁ δίκαιος κριτῆς” [Β΄ Τιμ. δ΄ 7-8]· καὶ ἐπιφέρει, λέγων “οὐ μόνον δὲ ἐμοί, ἀλλὰ καὶ πᾶσι τοῖς ἠγαπηκόσι τὴν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ”... Ὡστε οὐ μόνον Παῦλος, ἀλλὰ καὶ πάντες οἱ πιστεύσαντες εἰς Χριστὸν καὶ τηρήσαντες αὐτοῦ τὴν ὁμολογίαν καὶ πίστιν στεφανωθήσονται. Διὸ παρακαλῶ, φυλάσσετε τὴν τῆς πίστεως παρακαταθήκην»¹¹³!

Παραπομπάι:

- (*) Εισήγησις στὸν Ἐορτασμὸ τῆς Κυριακῆς τῆς Ὁρθοδοξίας 2010 τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῶν Ἐνισταμένων στὸ Πνευματικὸ Κέντρο «Ὁ Εὐαγγελισμὸς τῆς Θεοτόκου», Πατρῶν 12, στὸν Κολωνὸ Ἀθηνῶν. Τὸ κείμενο δημοσιεύεται στὴν πληρότητά του, βελτιωμένο καὶ ὑπομνηματισμένο.
1. Βλ. ἐνδεικτικὰ: Ματθ. ιη´ 15· Α´ Τιμ. ε´ 20· Β´ Τιμ. δ´ 2· Τίτ. β´ 15.
  2. Ἰεζεκ. γ´ 16.
  3. Βλ. Παραβολὴ τοῦ Καλοῦ Σαμαρείτου, Λουκ. ι´ 34.
  4. Ἄλ. Κορακίδη, *Ὁ ἔλεγχος ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ Κατὰ τὴν Ἀγίαν Γραφὴν καὶ κατὰ τὴν ἐρμηνεϊὰν καὶ ἐφαρμογὴν αὐτῆς ὑπὸ τοῦ ἱ. Χρυσοστόμου*, Ἀθῆναι 1965, σ. 63-87.
  5. PG 57, στλ. 308-310: *Ἐπίσημα εἰς τὸν Ἅγιον Ματθαῖον τὸν Εὐαγγελιστὴν, Ὁμιλία κγ´: «Μὴ κρίνετε, ἵνα μὴ κριθῆτε».*
  6. Α´ Πέτρ. γ´ 15.
  7. Τίτ. α´ 10.
  8. Ἄλ. Κορακίδη, ἐνθ´ ἄνωτ., σ. 87 ἔ.
  9. PG 50, στλ. 526: *Ὁμιλία ἐγκωμιαστικὴ εἰς τὸν Ἅγιον Μάρτυρα Λουκαῖνον, § γ´.*
  10. PG 99, στλ. 1321AB: *II, ΠΑ´, Παντολέοντι Λογοθέτῃ.*
  11. PG 99, στλ. 1120AB: *II, Β´, Μονάζουσιν.*
  12. Ματθ. ζ´ 1.
  13. PG 63, στλ. 232: *Εἰς τὴν πρὸς Ἑβραίους Ἐπιστολὴν, Ὁμιλία ΛΔ´, § α´.*
  14. PG 50, στλ. 701: *Εἰς τὸν Ἅγιον Ἱερομάρτυρα Φωκᾶν καὶ κατὰ Αἰρέσεων, § β´.*
  15. PG 48, στλ. 952: *Περὶ τοῦ μὴ δεῖν ἀναθεματίζειν ζῶντας καὶ τεθνεώτας, § δ´.*
  16. Τίτ. γ´ 11.
  17. π. Δημήτριος Μπαθρέλλος, *Σχεδιάγραμμα Δογματικῆς Θεολογίας Μὲ βάση τὸ συγγραφικὸ ἔργο τοῦ Ἁγίου Συμεὼν Θεσσαλονίκης († 1429)*, ἐκδ. Ἐν πλῶ, Ἀθῆναι 2008, σ. 396.
  18. Ἄλ. Κορακίδη, ἐνθ´ ἄνωτ., σ. 106-110.
  19. PG 90, στλ. 165AB: *Τόμος Β´ Τοῦ ἐν Ἀγίοις Πατρὸς ἡμῶν καὶ Ὁμολογητοῦ Μαξίμου, Περὶ τῶν πραχθέντων ἐν τῇ πρώτῃ Ἐξορίᾳ, ἧτοι ἐν Βιζύῃ· τὰ παρὰ τοῦ Θεοδοσίου ἐπισκόπου Καισαρείας Βιθυνίας, καὶ αὐτοῦ διαλεχθέντα, § ΚΗ´.*
  20. Αὐτόθι, στλ. 165A-C.
  21. PG 90, στλ. 124A-B: *Ἐξήγησις τῆς Κινήσεως γενομένης μεταξὺ τοῦ κυροῦ Ἀθῶν Μαξίμου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ, καὶ τῶν ἀρχόντων ἐπὶ σεκρέτου, § Θ´.*
  22. Χαρ. Γ. Σωτηροπούλου, *Θέματα δογματικῆς θεολογίας καὶ πνευματικῆς ζωῆς κατὰ τὴν διδασκαλίαν Μαξίμου τοῦ Ὁμολογητοῦ*, Ἀθῆναι 2003, σ. 20.

23. Βλ. Α΄ Κορ. ια΄ 19.
24. Ἀρχιμ. Σπυρίδωνος Μπιλάλη, *Ἡ Αἵρεσις τοῦ Filioque*, τ. Α΄, Ἱστορική καὶ Κριτική θεώρησις τοῦ Filioque, ἐκδ. Ὁρθοδόξου Τύπου, Ἀθήναι 1972, σ. 119-120.
25. Ἀρχιμ. Σπυρίδωνος Μπιλάλη, *Ὁρθοδοξία καὶ Παπισμός, τόμος Α΄, Κριτική τοῦ Παπισμοῦ*, ἐκδ. Ἀδελφ. «Εὐνίκης», Ἀθήναι 1988, σ. 216-217.
26. Βλ. Παναγιώτης Σημάτης, *Εἶναι Αἵρεση ὁ Παπισμός; Τί λένε Οἰκουμενικὲς Σύνοδοι καὶ Πατέρες*, περιοδ. «Θεοδορμία», Ἔτ. Θ, τ. 2/ Ἀπρίλιος-Ἰούνιος 2007, σ. 267.
27. Αὐτόθι, σ. 268.
28. Βλ. Ἱερομονάχου Κλήμεντος Ἀγιοκυπριανίτου, *Ἡ Αἵρεσις τοῦ Παπισμοῦ καὶ ἡ σύγχρονη Οἰκουμενιστικὴ Προσέγγισις Ὁρθοδόξων καὶ Παπικῶν*, Κυρ. Ὁρθοδοξίας 2003.
29. π. Δημήτριος Μπαθρέλλος, ἔνθ' ἄνωτ., σ. 373.
30. PG 155, στλ. 89A-D: *Διάλογος ἐν Χριστῷ κατὰ πασῶν τῶν Αἱρέσεων, ΙΖ΄*.
31. π. Δημήτριος Μπαθρέλλος, ἔνθ' ἄνωτ., σ. 375-377.
32. PG 155, στλ. 120B: *Διάλογος ἐν Χριστῷ..., ΚΓ΄* (ἀπόδοσις π.Δ.Μ.).
33. Αὐτόθι, στλ. 120CD.
34. π. Δημήτριος Μπαθρέλλος, ἔνθ' ἄνωτ., σ. 410.
35. PG 155, στλ. 884D: *Ἀποκρίσεις πρὸς τινὰς ἐρωτήσεις Ἀρχιερέως ἡρωτηκότης αὐτόν, Ἐρώτησις ΛΕ΄*.
36. π. Δημήτριος Μπαθρέλλος, ἔνθ' ἄνωτ., σ. 411 (ὑποσημ.).
37. Ἄλλωστε, ὡς γνωστόν, ἡ «Πέτρα» (Ματθ. ιστ΄ 18), ἐπὶ τῆς ὁποίας οἰκοδομεῖται ἡ Ἐκκλησία, εἶναι ἡ Ὁμολογία τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου καὶ ὄχι τὸ πρόσωπό του (βλ. PG 155, στλ. 133CD, 796D).
38. π. Δημήτριος Μπαθρέλλος, ἔνθ' ἄνωτ., σ. 412.
39. Βλ. PG 155, στλ. 100C-D: *Διάλογος ἐν Χριστῷ..., Κεφ. ΙΘ΄: Κατὰ Λατίνων*.
40. PG 155, στλ. 52C-57A: *Διάλογος ἐν Χριστῷ..., Κεφ. Θ΄: Τὰ εὐαγγελικά κατὰ Σαβελλίου. Ταῦτα δὲ κατὰ Ἰουδαίων καὶ τῶν λοιπῶν ἀθέων ἐθνῶν*.
41. PG 155, στλ. 793C-D: *Ἐρμηνεία... εἰς τὸ... Θεῖον καὶ Ἱερὸν Σύμβολον*.
42. PG 155, στλ. 337AB: *Κεφ. ΡΚΘ΄: Περὶ τοῦ Ἀγίου Ναοῦ καὶ τῆς τούτου Καθιερώσεως*.
43. Συμεῶν Θεσσαλονίκης, *Ἔργα Θεολογικά, Ἐπιστολὴ πρὸς Παῦλον*, Κριτικὴ Ἔκδοσις μετ' Εἰσαγωγῆς ὑπὸ David Balfour, ἐκδ. ΠΙΠΜ, Ἀνάλεκτα Βλατάδων 34, Θεσσαλονίκη 1981, σ. 140-156.
44. π. Δημήτριος Μπαθρέλλος, ἔνθ' ἄνωτ., σ. 338.
45. π. Δημήτριος Μπαθρέλλος, ἔνθ' ἄνωτ., σ. 339 ἔ.
46. PG 155, στλ. 80D: *Διάλογος ἐν Χριστῷ..., Κεφ. ΙΔ΄: Κατὰ ἐθνῶν*.

47. Συμεών Θεσσαλονίκης, *Έργα Θεολογικά, Έπιστολή στηρικτική...*, ἔνθ' ἄνωτ., σ. 116, §§ 7-8.
48. PG 155, στλ. 77D: *Διάλογος ἐν Χριστῶ...*, Κεφ. ΙΔ΄: Κατὰ ἐθνῶν.
49. π. Δημήτριος Μπαθρέλλος, ἔνθ' ἄνωτ., σ. 343.
50. π. Δημήτριος Μπαθρέλλος, ἔνθ' ἄνωτ., σ. 344.
51. π. Δημήτριος Μπαθρέλλος, ἔνθ' ἄνωτ., σ. 347.
52. PG 155, στλ. 941C-D: *Ἀποκρίσεις...*, *Ἐρώτησις ΟΘ΄*.
53. π. Δημήτριος Μπαθρέλλος, ἔνθ' ἄνωτ., σ. 348 (ὑπόσημ. 61).
54. PG 155, στλ. 65C: *Διάλογος ἐν Χριστῶ...*, Κεφ. Ι΄: *Περὶ τοῦ Μονογενοῦς Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος*.
55. PG 154, στλ. 516C: *Κατὰ Μωαμεθανῶν, Ἀπολογία ΙΙΙ, § η΄*.
56. Συμεών Θεσσαλονίκης, *Έργα Θεολογικά, Έπιστολή στηρικτική...*, ἔνθ' ἄνωτ., σ. 131, § 20.
57. PG 155, στλ. 37B: *Διάλογος ἐν Χριστῶ...*, Κεφ. Α΄: *Κατὰ ἀθέων καὶ ὅτι ἔστι Θεός*.
58. Περιοδ. «Παρακαταθήκη», τ. 69/Νοέμβριος-Δεκέμβριος 2009, σ. 21.
59. Αὐτόθι. Τὰ δύο αὐτὰ συμβάντα κυκλοφοροῦν εὐρέως μαγνητοσκοπημένα στὸ Διαδίκτυο. Γιὰ τὴν εὐθύνη τῶν ὀρθοδόξων Οἰκουμενιστῶν στὸν κατάκριτο ἐκτροχιασμό τῆς Διαχριστιανικῆς Οἰκουμενικῆς Κινήσεως πρὸς τὴν Διαθρησκειακὴ κατεύθυνσι, βλ. Ἱερομονάχου Κλήμεντος Ἀγιοκυπριανίτου, *Ἡ συμβολὴ καὶ εὐθύνη τῶν ὀρθοδόξων Οἰκουμενιστῶν στὸ διαθρησκειακὸ ἄνοιγμα*, Ἀθήνα 1999, σσ. 104.
60. PG 155, στλ. 100D: *Διάλογος ἐν Χριστῶ...*, Κεφ. ΙΘ΄: *Κατὰ Λατίνων*.
61. Στυλιανὸς Τσομπανίδης, *Ἡ Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία καὶ τὸ Παγκόσμιο Συμβούλιο Ἐκκλησιῶν. Μία «κοινωνία» ἀμοιβαίου ἐμπλουτισμοῦ στὸ δρόμο τῶν ἀναζητήσεων*, στὸ *Ἱστορία τῆς Ὀρθοδοξίας*, τόμος 8ος: *Ἡ Ὀρθοδοξία σὲ Διάλογο*, ἐκδ. ROAD, ἄ.τ.χ. (πραγματικὴ κυκλοφορία: Ἀθήνα 2009), σ. 234.
62. Αὐτόθι, σ. 246.
63. Αὐτόθι, σ. 249.
64. Αὐτόθι, σ. 251.
65. Αὐτόθι, σ. 247.
66. Ἰούδα, 3.
67. Στυλιανὸς Τσομπανίδης, ἔνθ' ἄνωτ., σ. 310 (παραπομπὴ στὸν μητρ. Ἐφέσου Χρυσόστομο Κωνσταντινίδη).
68. Αὐτόθι, σ. 257.
69. Αὐτόθι, σ. 259.
70. Ἀναστασία Βασιλειάδου, *Ὀρθοδοξία καὶ τὸ μέλλον τοῦ πολυμεροῦς θεολογικοῦ*

διαλόγου, στο *Ίστορία τῆς Ὁρθοδοξίας*, ἐνθ' ἄνωτ., σ. 373 (παραπομπή σὲ δῆλωσι τοῦ π. Ἰωάννου Μέγεντορφ, Λουβαίν 1971).

71. Στυλιανὸς Τσομπανίδης, ἐνθ' ἄνωτ., σ. 306 (παραπομπή στὸν μητρ. Περγάμου Ἰωάννη Ζηζιούλα).
72. Στυλιανὸς Τσομπανίδης, ἐνθ' ἄνωτ., σ. 306 (παραπομπή στὸν καθηγητὴ Ἰωάννη Πέτρου).
73. «Ὁμιλία τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, ἐπ' εὐκαιρία τῆς ἐξηκοστῆς ἐπετείου ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν, Καθηδρικός Ναὸς Ἁγίου Πέτρου, Γενεύη, 17.2.2008», περιοδ. «Θεοδορομία», Ι, 1/Ἰανουάριος-Μάρτιος 2008, σ. 144-153.
74. Περιοδ. «Θεοδορομία», ΙΑ, 1/Ἰανουάριος-Μάρτιος 2009, σ. 63-74. Τὸ «Υπόμνημα τῆς Ἰερᾶς Κοινότητος» βλ. περιοδ. «Θεοδορομία», Ι, 2/Ἀπρίλιος-Ἰούνιος 2008, σ. 207-272.
75. Βλ. Χαραλάμπους Σωτηροπούλου, ἐνθ' ἄνωτ., σ. 15-16, ὅπου καὶ οἱ παραπομπές σὲ κείμενα τοῦ Ἁγίου Μαξίμου.
76. Στυλιανὸς Τσομπανίδης, ἐνθ' ἄνωτ., σ. 273-274.
Βλ. ἐπίσης, σ. 309: «Οἱ ὀρθόδοξοι πιστεύουν ὅτι συνιστοῦν τὴ μία ἀληθινὴ ἐκκλησία, ἀλλὰ δὲν προβάλλουν τὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία ὡς κριτὴ τῆς ἐκκλησιαστικότητος ἢ μὴ τῶν λοιπῶν χριστιανικῶν κοινοτήτων. Αὐτὸ ἐκφράζεται μὲ τὴν παρακάτω ἀρχὴ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας: "Γνωρίζουμε ποῦ εἶναι ἡ Ἐκκλησία, δὲν ἔχουμε ὅμως τὴν ἐξουσία νὰ ἐκφέρουμε κρίση καὶ νὰ ποῦμε ποῦ δὲν εἶναι ἡ Ἐκκλησία"».
- Ἐπίσης, ἡ ὀρθόδοξη ἀντιπροσωπία στὴν Β' Γενικὴ Συνέλευσι τοῦ «ΠΣΕ» στὸ Ἔβαστον (1954) ἐδήλωσε χαρακτηριστικὰ: «Δὲν προτιθέμεθα νὰ κρίνουμε ἢ νὰ ἐπικρίνουμε ἄλλες ἐκκλησίες ἢ ἑτερόδοξες ὁμολογίες, ἀλλὰ ἤλθαμε νὰ τὶς βοηθήσουμε νὰ δοῦν τὴν ἀλήθεια, νὰ διαφωτίσουμε τὶς σκέψεις τους μὲ ἀδελφικὸ τρόπο, πληροφορώντας τες γιὰ τὴ διδασκαλία τῆς μίας, ἁγίας, καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας, τὴν ὁποίαν διαφύλαξε ἀναλλοίωτη ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία» (Αὐτόθι, σ. 310).
77. Βλ. πρόσφατη διαπίστωσι τοῦ Οἰκουμενιστοῦ πατριάρχου Μόσχας Κυρίλλου, ὅτι ἡ ἀνάδειξι στὴν ἡγεσία τῆς «Εὐαγγελικῆς Ἐκκλησίας τῆς Γερμανίας» μιᾶς γυναίκα «ἐπισκόπου», ἀπέδειξε περίτρανα ὅτι ὁ πεντηκονταετῆς διμερῆς διάλογος μεταξὺ τους δὲν ἀπέφερε οὐσιαστικὰ ἀπολύτως τίποτε! («Primate of the Russian Orthodox Church: Many Protestant communities do not even try to really preach Christian values in secular society but rather prefer to adapt to its standards», 02-02-2010, <http://www.mospat.ru/en/2010/02/02/news12461/>).
78. Α' Τιμ. γ' 15.
79. Μάρκ. θ' 50.
80. Ἐπισκόπου Γαρδικίου Κλήμεντος, Ὁ Διάλογος μὲ τὸ Βατικανὸ καὶ οἱ Ἀντιπαπικὲς Δηλώσεις, Κυριακὴ τῆς Ὁρθοδοξίας 2008, στὸ περιοδ. «Ὁρθόδοξος Ἐνστασις καὶ Μαρτυρία», περ. Γ', ἀριθ. 2/Ἀπρίλιος-Ἰούνιος 2008, σ. 17-39.

81. Γιάννης Σπιτέρης, *Ἡ Καθολικὴ Ἐκκλησία καὶ οἱ ἄλλες Χριστιανικὲς Ἐκκλησίαι*, στὸ *Ὁ Καθολικισμὸς*, ἐπιμ. Θεόδ. Κοντίδης, ἐκδ. Ἑλληνικά Γράμματα, Ἀθήνα 2000, σ. 245-247.
82. Αὐτόθι, σ. 248.
83. Αὐτόθι, σ. 249-250.
84. Αὐτόθι, σ. 250-251.
85. Αὐτόθι, σ. 251. Οἱ Παπικοὶ βεβαίως διατηροῦν ἀδιάσειστη τὴν αἰρετικὴ ἐμμονή τους περὶ τοῦ Πρωτείου, παρὰ τὰ Οἰκουμενικὰ ἀνοίγματα, ὅπως ἄλλωστε ἐκφράσθηκε αὐτὴ σχετικὰ πρόσφατα καὶ σὲ κείμενο περὶ τοῦ δόγματος τῆς Ἐκκλησίας (29.6.2007) τοῦ Πάπα Βενεδίktου ΙΣΤ΄. Ἐκεῖ ὁ Πάπας ἰσχυρίσθηκε ὅτι ἡ μία, ἅγια... Ἐκκλησία τοῦ Συμβόλου *«ὕφίσταται στὴν Καθολικὴ Ἐκκλησία, ἡ ὁποία διοικεῖται ἀπὸ τὸν διάδοχο τοῦ Πέτρου καὶ τοὺς Ἐπισκόπους σὲ κοινωρία μαζί του»*. Οἱ «Ἀνατολικὲς Ἐκκλησίαι» (Ὁρθόδοξες), οἱ ὁποῖες δὲν εὐρίσκονται σὲ κοινωρία μὲ τὴν *«Καθολικὴ Ἐκκλησία»* *«ἢ ὁρατὴ κεφαλὴ τῆς ὁποίας εἶναι ὁ Ἐπίσκοπος Ῥώμης καὶ διάδοχος τοῦ Πέτρου»*, *«στεροῦνται κάτι»*, εἶναι δηλαδὴ *«ἐλλειματικὲς»* (βλ. π. Δημ. Μπαθρέλλος, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 412-413, ὑπόσημ. 212). Ὅπως φαίνεται, κατὰ τοὺς Παπικοὺς, ὁ στόχος τοῦ Διαλόγου μὲ τοὺς Ὁρθόδοξους εἶναι νὰ καταστήσῃ αὐτοὺς *«μὴ ἐλλειματικούς»*, διὰ τῆς ἀναγνωρίσεως μιᾶς ἀποδεκτῆς γι' αὐτοὺς μορφῆς Πρωτείου. Ὑπ' αὐτὴν τὴν ἔννοιαν, ἔχει ὀρθὰ καταγγεληθῆ ὁ Διάλογος Ὁρθοδόξων καὶ Παπικῶν ὡς **«Θέατρο τοῦ Παραλόγου»** (ὁμότ. καθ. Ἰωάννης Κορναράκης).
86. Βλ. Ἀρχιμ. Ἀθανασίου Ἀναστασίου, Καθηγουμένου τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Μεγάλου Μετεώρου, *Ἡ πορεία τοῦ οἰκουμενικοῦ διαλόγου μὲ βάση τὴν ὀρθόδοξη πατερικὴ διδασκαλία καὶ τὴν δογματικὴ ἐκκλησιολογικὴ συνείδηση*, στὸ *Ἐν Συνειδήσει* (ἐκτακτὴ ἔκδοση τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Μεγάλου Μετεώρου), Ἅγια Μετέωρα, Ἰούνιος 2009, σ. 25.
87. Αὐτόθι, σ. 26. Πρὸ ὀλίγων μόλις μηνῶν, τὸν περασμένο Νοέμβριο, ὁ Καρδινάλιος Κάσπερ ἐδήλωσε χαρακτηριστικὰ κατὰ τὴν διάρκεια τοῦ ταξιδίου του στὴν Λευκορωσία: **«Δὲν θέλουμε καὶ δὲν μπορούμε νὰ διαγράψουμε τὶς διαφορὲς, ἀλλὰ γιὰ ἐμᾶς τοὺς Χριστιανούς, ἡ ἀγάπη εἶναι ἡ τελικὴ ἐντολή»** (Ἱστολόγιον *«Ἀκτίνες»*, http://aktines.blogpost.com/2009/11/walter-kasper_975.html).
88. *«Greeting by His All Holiness Ecumenical Patriarch Bartholomew to the Participants of the Roman Catholic Bishops' Conference of Southeastern Europe»* (7 March 2009), <http://www.ec-patr.org/docdisplay.php?lamg=gr&id=10438tla=gr&...>
89. *«Bulgarian Orthodox Leader Affirms Desire for Unity»* (22.10.2009), <http://www.zenit.org/article-27299?|=english>.
90. Βλ. Ἱστολόγιον *«Ἀκτίνες»* (http://aktines.blogpost.com/2009/12/blog-post_2683.html), καὶ περιοδ. *«Παρακαταθήκη»*, τ. 69/Νοέμβριος-Δεκέμβριος 2009, σ. 19.
91. *«The Pope Is the First Among the Patriarchs»*-news-<http://nftu.blogspot.com/2010/01/pope-is-first-among-patriarchs>.

- 91α. Βλ. «*The primacy: a help, not a weight - interview with Metropolitan Philaret of Minsk by Gianni Valente*», περιοδ. «30 Days», September 2005, No 9/Anno XVIII (<http://www.30giorni.it/us/articolo.asp?id=9356>). Καί «*A member of the Holy Synod of the MP states the his Church recognizes Roman Catholic Mysteries*», Vertograd, Newsletter No. 76, Wednesday, October 21, 2009. Τὴν δήλωσι περὶ ἀναγνωρίσεως τῶν μυστηρίων τῶν Παπικῶν ὑπὸ τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας ἔκανε ὁ τότε ἀρχιεπ. Ἰλαρίων Ἀλφέγιεφ κατὰ τὴν διάρκεια τῆς ἐκπομπῆς «Ἡ Ἐκκλησία καὶ ὁ Κόσμος» τοῦ τηλεοπτικοῦ σταθμοῦ «Ρωσία» τὴν 17.10.2009 (<http://vera.vesti.ru/doc.html?id=237432>).
92. Βλ. Ἀρχιμ. Ἀθανασίου Ἀναστασίου, ἐνθ' ἄνωτ., σ. 26 (Avenire, 15-4-2009).
93. Νικολάου Βασιλειάδη, *Ὁ Θεολογικὸς Διάλογος Ὁρθοδοξίας καὶ Παπισμοῦ*, περιοδ. «Θεοδομία», ΙΑ, 3/Ἰούλιος-Σεπτέμβριος 2009, σ. 408.
94. Αὐτόθι, σ. 409.
95. Δημητρίου Τσελεγγίδη, Καθηγητοῦ Θεολογικῆς Σχολῆς ΑΠΘ, *Ὁρθόδοξοι προβληματισμοὶ με ἀφορμὴ τὸ κείμενο τῆς Ραβέννας*, στὸ *Ἐν Συνειδήσει, ἐνθ' ἄνωτ.*, σ. 110, 107.
96. Περιοδ. «Θεοδομία», ΙΑ, 2/Ἀπρίλιος-Ἰούνιος 2009, σ. 176-202 (με παράθεσι ὀνομάτων ὑπογραψάντων τὴν «Ὁμολογία»). Τὸ κείμενο τῆς «Ὁμολογίας» κυκλοφορεῖ καὶ αὐτοτελῶς.
97. Μελενικιώτη, *Οἱ Οἰκουμενιστὲς θέτουν ὄντως ἑαυτοὺς ἐκτὸς Ἐκκλησίας - Διευκρινίσεις ἐπὶ τῆς «Ὁμολογίας Πίστεως κατὰ τοῦ Οἰκουμενισμοῦ*», περιοδ. «Θεοδομία». ΙΑ, 3/Ἰούλιος-Σεπτέμβριος 2009, σ. 373-392. Βλ. εἰδικῶς σ. 380: **«Οἱ Οἰκουμενιστὲς εἶναι τυπικῶς ἐντὸς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ ὡς μὴ ὑγιή μέλη, μέχρι συνοδικῆς καταδίκης τοῦ Οἰκουμενισμοῦ, ὅποτε θὰ ἐλεγχθῆ συνοδικῶς ἢ προαίρεσί τους, ἐὰν προτιμοῦν τὴν αἴρεσι ἀπὸ τὴν ἀλήθεια ἢ ἂν ἔχουν διάθεσι νὰ μετανοήσουν. Ἡ μέχρι τώρα πορεία τους πάντως δεικνύει ὅτι ὁ σχετικισμὸς ἔχει γίνει γι' αὐτοὺς δυστυχῶς ἀμετανόητη πίστι»**.
98. Βλ. περιοδ. «Ὁρθόδοξος Ἐνστασις καὶ Μαρτυρία», περ. Β', ἀριθ. 1/Ἰανουάριος 2000, σ. 19-36.
99. Μ. Πρωτ. Γεώργιος Τσέτσης, *Ἐνισταμένων «Ὁμολογία Πίστεως»*, ἀναδημοσίευσι ἀπὸ τὸν ἠλεκτρονικὸ τύπο στὸ περιοδ. «Θεοδομία», ΙΑ, 2/Ἀπρίλιος-Ἰούνιος 2009, σ. 223-227.
100. Μία σειρά ἀπαντητικῶν κειμένων ἐπὶ τῆς τοποθετήσεως τοῦ π.Γ.Τ. δημοσιεύεται στὸ αὐτὸ τεῦχος τῆς «Θεοδομίας» (σ. 228-274).
Χαρακτηριστικὸ παράδειγμα συγχύσεως περὶ τῆς ταυτότητος τῶν Ὁρθοδόξων Ἐνισταμένων τοῦ Πατρίου Ἡμερολογίου, δηλ. ἡμῶν, ἀποτελεῖ σχετικὴ ἀναφορὰ στὸ κείμενο τοῦ Ἀλεξάνδρου Φιλίππου, Θεολόγου, *«Ὁμολογία Πίστεως» - Διευκρινίσεις καὶ Παρεξηγήσεις* (σ. 252), ὅπου μᾶλλον ἀπὸ καταφανῆ, ἀλλὰ πάντως ἀνεπίτρεπτη, ἀγνοία χαρακτηρίζει ἡμᾶς ὡς «σχισματικούς» καὶ μὴ δεχομένους «τὰ Μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ». Μήπως, πρὶν νὰ γραφοῦν καὶ δημοσιευθοῦν τόσο χονδροειδεῖς ἀνακρίβειες θὰ ἔπρεπε νὰ ἐρευνηθῆ καὶ νὰ ἐλεγχθῆ τὸ ἀληθὲς τῶν ἰσχυρισμῶν αὐτῶν;

Στὸ αὐτὸ τεύχος τῆς «Θεοδομίας» δημοσιεύονται ἐπίσης καὶ κείμενα, τὰ ὁποῖα ἐξηγοῦν γιατί ἀρνοῦνται νὰ προσυπογράψουν τὴν «Ὁμολογία». Ἔτσι, ὁ κ. Ἰωάννης Κορναράκης στὴν «Ἐπιστολή» του (σ. 280-284) θεωρεῖ μεταξύ ἄλλων ὅτι ἡ «Ὁμολογία» ἀποτελεῖ «χαρτοπόλεμο, γιὰ τὸ θεαθῆναι μόνον», καὶ ὁ «Ὁρθόδοξος Χριστιανικὸς Σύλλογος Ἅγιος Θεόδωρος ὁ Στουδίτης» στὴν «Ἐπιστολή» του (σ. 285), θεωρεῖ τὴν «Ὁμολογία» ὡς κείμενο «ὀρθόδοξο μὲν, ἀλλὰ λίαν ἐπιεικῶς χαρακτηριζόμενο χλιαρό, ἐλλιπὲς καὶ ἀναποτελεσματικό».

101. Περιοδ. «Θεοδομία», ΙΑ, 3/Ἰούλιος-Σεπτέμβριος 2009, σ. 330-334.
102. Νικόλαος Γ. Ξεξάκης, *Ὁρθόδοξος Δογματική, Τόμος Α΄: Προλεγόμενα εἰς τὴν Ὁρθόδοξον Δογματικὴν*, ἐκδ. Ἑννοια, Ἀθῆναι 2006, σ. 159-161.
103. Περιοδ. «Θεοδομία», ΙΑ, 3/Ἰούλιος-Σεπτέμβριος 2009, σ. 349.
104. Αὐτόθι, σ. 427-435.
105. Αὐτόθι, σ. 410-412.
Εἶναι χαρακτηριστικό, ὅτι ὁ Ἀντι-οικουμενιστὴς Ἐπίσκοπος Ράσкас καὶ Πριζρένης κ. Ἀρτέμιος θέτει τὸν ἴδιο προβληματισμὸ του σὲ Ἐπιστολή του (19.5.2008) «Πρὸς τὴν Σύνοδον τῆς Ἱεραρχίας» τῆς Σερβικῆς Ἐκκλησίας: «*Πῶς εἶναι δυνατό νὰ γίνει συζήτηση περὶ τῆς “θέσεως τοῦ ἐπισκόπου Ρώμης στὴν Ἐκκλησία”, ἀφοῦ ὁ “ἐπίσκοπος-πάπας” Ρώμης δὲν βρίσκεται στὴν Ἐκκλησία ἀλλὰ στὴν αἵρεση, ἐκτὸς τῆς Ἐκκλησίας; Ὡς ἀπαραίτητη προϋπόθεση τῆς συζητήσεως περὶ τῆς θέσεως του στὴν Ἐκκλησία, δὲν θὰ ἦτο ἡ ἐπιστροφή του στὴν Ἐκκλησία; Μὲ τὸ “Κείμενο τῆς Ραβέννας” δὲν προκαταλήφθηκε ἡ ἔνωση τῆς Ὁρθόδοξης καὶ τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας;*» (Αὐτόθι, σ. 421).
106. Αὐτόθι, σ. 442-444.
107. Αὐτόθι, σ. 445-448.
108. Αὐτόθι, σ. 449-451.
109. Αὐτόθι, σ. 469-472.
110. Ματθ. ιε΄ 16.
111. Β΄ Θεσ. γ΄ 2.
112. Κολασ. β΄ 8.
113. Συμεὼν Θεσσαλονίκης, *Ἔργα Θεολογικά, Ἐπιστολὴ στηρικτικὴ*, ἔνθ' ἄνωτ., σ. 115, § 5.